Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Гаржэмнай 1921 оной ноябрийн 21-нэй гарана | № 168 (13657) | 1974 оной июлиин 20, суббото | Сэн 2 мүнгэн

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
УКАЗ

СССР-эй 50 ЖЭЛЭЙ ОЙН НЭРЭМЖЭТЭ УЛААН-ҮДЫН «ТЕПЛОПРИБОР» ЗАВОДОЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Социалис мүрысөөндэ үйлэдбэриин үндэр үрэ дүн түйлаһанайнь түлөө иимэ хүнүүдые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

Ильков Юрий Георгиевичые—шудхалаагай участогай начальник;

Меньшиков Александр Леонидовичые — токарь;

Московченко Клара Николаевнае — ажалай ба салин хүлһэнэй таһагай начальник;

Пластинин Михаил Кузьмичые — токарь;

Плюснин Алексей Иннокентьевичые — слесарь;

Сытов Павел Сергеевичые— заводой директор;

Цыренжапов Михаил Цыренжаповичые — токарь.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЁНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1974 оной июлиин 17.

Габоорхоилхы жэлэй габшагай алхамууд

СЕНАЖ ДАРАЛГА ...ҮЛЭГ ДУНДААНДАА

...ндөө орохынгоо урда ...тэндэ хүдэлхэ ёһотой бү...ньһон техникэеэ гурбан ...о звено болгожо хубаа..., гол сабшалангай ногоо...һайса ургатар хүлеэжэ ...гүй, сенаж даража эхилхэ ...э шиидээ һэмди.

...ргэд июлиин 13-һаа ...ай звенонуудай хээрын ...лангай ногоо трактораа ...кануудаар сабшаад, тэ... наранда хахад үдэр гу...хатааһан бэсэрээ тармаа..., сенаж болгон нүхэндэ ...ха эхилээ юм.

...ракторно-тараан ажалай ...дануудай бригадирнар ...И. Плюснин, М. А. Бори..., Н. Д. Хлызов гэгшэдэй ...бэрилдэг эдэ гурбан зве...й механизаторнууд һүү...6 үдэр соо 400 гаран ...о сенаж нүхэндэ хэжэ да... Хээрын ногоо сабшаад, ...а ехэтэй һаань, тусхай ...рэлгэтэй тармуураар ур...жэ байгаад, үгышье һаа, ...ый плющилкэтэй косил... үлүү шииг нойтыень ...жа байгаад хатаажа, түр...уряана. Сенаждa дараг... ногоое нүхэндэ хүрэтэр ...г самосвал машинануу... жолоошод А. Бобошин, ...Плюснин, М. Комогорцев ...ы үдэр соо илангаяа ...врьесэ хэдэг.

...э гурбан оньһожоруулагдаһан звеногой механизаторнууд богонихон болзор соо 500 тонно сенаж дараха даабаритай юм. Энэ жэлдэ бүхы сенажаа түбэй фермын хажууда дарахабди. Юуб гэхэдэ, эндэмнай гансахан һаалиин 400 гаран үнеэдтэй томодхогдоһон фермэ—мал ажалай бүхэли комплекс бии бшуу.

Энэ ажалаа дүүргэмсээрээ звенонуудай бүхы машина, техникэ, хүн зоноо абаад, үбһэндөө жэгдэрэн орохо байна. Байгша ондо 660 гектар сабшалан дээрэһээ хамта 10 мянган центнер үбһэ абаха зорилготойбди. Ногооной ургасашье яһала һайн. Тэрэшэлэн эдэ үдэрнүүдтэ АВМ-0,4 тухэлэй агрегадаа тодхоод, ногооной гурил гаргажа эхилээбди. Таримал хүсы үбһэнэй ногоогоор 20 тонно гурил татагдаад байна. Мүнөө эндэхи звено горох обёос хоёрые холижо тариһан ургаса сабшаад, гурил болгожо байнхай. Энэ агрегадые дүршэлтэй механизаторнууд И. Безносиков, Н. Лобанов гэгшэд ээлжээлэн хоёр халаанда хүдэлгэнэ.

Иигэжэ манай колхозойхид шэмэ ехэтэй тэжээл бэлэдхэхын тула оролдоно.

В. СМОЛИН.
Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой түрүүлэгшэ.



Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой суута һаалишан, түрүүш ынхеэ туталлаһан гунжан үнеэдэй гүүртые даагша Дулма Жамбаловна Цырендоржиева зунай бэлшээриин 100 үдэрэй туршада үнеэн бүриһөө 1.600 килограмм һү һааха гэһэн социалис уялга абанхай юм. Эдэ үдэрнүүдтэ Дулма Жамбаловна үнеэн бүриһөө хоногой 13—15 килограмм һү һаана.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү һаалишан Д. Ж. Цырендоржиева.
К. ГАБАЕВАЙ фото.

ХОРИИН АЙМАГҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

МҮРЫСӨӨНДЭ ТҮРҮҮЛЭГШЭД

Дээдэ-Тайлсын совхоз гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ даабари 132 процент, һү тушаалгаяа 122 процент дүүргэбэ. Тус коллектив үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо гүрэндэ мяха тушаалгаяа 8 процентээр, һү худалдалгаяа 38 процентээр дээшэлүүлээ.

Нийтын малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ мал адуулагшад, һаалишад, тугалшад эдэбхитэйгээр хабаадажа, һайн үрэ дүн түйлаба. Жэшээнь, ажахын һаалишадай хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ Клавдия Ивановна Авдеева эрхимлэжэ, хахад жэлэй туршада харууһалжа байһан үнеэн бүриһөө 1738 килограмм һү һааба. Тиихэдэ һаалишад Татьяна Новикова 1520 килограмм, Галина Кумысбаева 1421 килограмм һү һаажа, мүрысөөндэ хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлбэ. һаалишад Фиса Каперская, Антонида Князькина, Галина Ивакина болон бусад түрүү һаалишадһаа холо гээгдэнэгүй. Совхозой һаалишад зунай сагта шадаал һаа, ехэ һү һаахые оролдоно.

Мал адуулагшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Александр Абрамов, Иван Михайлов, Василий Филиппов, Николай Яковлев болон бусад түрүүлжэ, харууһалдаг малайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдэ 600—800 граммаар нэмээнэ. Тиихэдэ тугалшад Галина Башкуева, Ульяна Никитина, Антонида Уварова, Александра Рассадина болон бусад мүн лэ һайнаар ажаллажа, тугалнуудайнгаа амидын шэгнүүрые сүүдхэдэ 600—800 граммаар нэмээнэ.

Малаа һайнаар таргалуулна

Хориин совхозой мал адуулагшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй хахад жэлэй дүн гаргагдаба. Харууһалжа байһан малайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдээ 996 граммаар нэмээһэн совхозой түрүү малшан нүхэр Белоусов мүрысөөндэ шалгарба. Малшад Цырен-Ханда Цыреторова, Балдоржо Жапов, Нина Дриевская болон бусад мүн лэ һайшаалтай үрэ дүн түйлаа. Эдэнэрэй оролдосотойгоор хүдэлһэнэй ашаар тус ажахы гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые 129 процент дүүргэбэ.

ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭБЭ

һаалишадайнгаа оролдосотой бэрхээр ажаллаһанай ашаар Георгиевскэ совхоз гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ даабари 104 процент дүүргэбэ.

һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Альбина Корнилова шалгаран гараба. Энэ эхэнэр жэл соо үнеэн бүриһөө 1800 килограмм һү һааха уялгатай аад, хахад жэл соо 1455 килограмм һү һааһан байна. Үнеэн бүриһөө 1390 килограмм һү һааһан Мария Катина — хоёрдохи һуури, 1361 килограмм һү һааһан Галина Кетенко—гурбадахи һуури эзэлбэ.

Гүрэндэ һү тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэлгэдэ совхозой 1-дэхи отделениин һаалишад горитой хубитаяа оруулһан байна. Энэ отделениинхид гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ даабарине 122 процент дүүргээ.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЫН ТҮЛӨӨ

Анаагай совхозой һаалишад энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1800 килограмм һү һааха социалис уялга абанхай. Абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхэ зорилгоор ажахын һаалишад жэлэй эхинһээ оролдосотойгоор ажаллана.

һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн саг соогоо гаргагдажа, түрүүшүүл али болохоор урмашуулагдажа байдаг.

Үнгэрһэн хахад жэлэй дүнгөөр совхозой һү һаалиин гурбан фермын һаалишадай дундаһаа Анаагай фермынхид (бригадирынь нүхэр Ж. Г. Базаров) түрүүлээ. Эдэнэр үнеэн бүриһөө 793 килограмм һү һаажа, гүрэндэ һү худалдаха даабаряа 115 процент дүүргээ.

Үнеэн бүриһөө 1207 килограмм һү һааһан Екатерина Рахматулина мүрысөөндэ шалгараа. Үнеэн бүриһөө 1.036 килограмм һү һааһан Зинаида Рахматулина—хоёрдохи, 945 килограмм һү һааһан Нина Белалова—гурбадахи һуури эзэлбэд.

Эдэнэр үгэдөө хүрэхын түлөө улам оролдосотойгоор ажаллана.

Түрүүшүүл улам олошорно

Аймагай совхозуудай машина, техникэ заһабарилха, ашаа шэрэхэ уялгатай «Сельхозтехникын» аймагай отделени хахад жэлэйнгээ даабари мүн лэ үлүүлэн дүүргэбэ. Трактор, комбайн, автомашинын двигательнүүдые заһабарилха хахад жэлэйнь түсэб баһал үлүүлэн дүүргэгдээ.

Энэ үе соо мүрысөөндэ түрүүлэгшэд улам олошороо. Слесарьнууд Александр Матвеев, Петр Батуев, Иосиф Машанов, жолоошод Павел Филиппов, Василий Бардаханов болон бусад үдэр бүриингөө даабари 140—200 процент хүрэтэр эрхим шанартайгаар дүүргэнэ.

ЗУУҺАА—ЗУУН ХОРИ

Аймагай хонишодой дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хонидой 15 отарынхид шалгараа. Эдэнэр 100 эхэ хонин бүриһөө 100—120 хурьга абаһан байна.

Зуун эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга абаһан Анаагай совхозой суута хонишон, Октябриин Революциин ордендо хүртэгшэ Галина Дубшановна Доржиева мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана.

Мүн энэ совхозой хонишод Нунсык Жамбалов зууһаа 105, Цыден-Доржо Чимитов, Ойдоп Тагаров, Самбу Сойжонов гэгшэд зууһаа — 102 хурьга абаа.

ХҮНДЭ АЖАЛ ОНЬҺОЖОРУУЛАГШАД

«Бурсельхозмонтажай» Хориин нүүдэл колоннынхид хүдөө ажахын хүдэлмэри оньһожоруулха талаар аймагай ажахынуудта нилээд туһа хүргэнэ.

Эдэнэр барилга-хабсаралга хэхэ хахад жэлэйнгээ даабари 101 процент дүүргэв. Энэ үе соо аймагай совхозуудай һү һаалиин фермэнүүдэй ажал оньһожоруулха талаар горитой хүдэлмэри хэһэн байна. Жэшээнь, 1200 үнеэдые үһалха, 1000 үнеэдэй наг шэбхэ гаргаха, 600 үнеэдые һааха хүдэлмэри оньһожоруулагдаа.

Анаагай, Үдын совхозуудай 200 үнеэдэй хоёр байра үргэлжэлөө оньһожоруулагдаба.

Д. ДОРЖИЕВ.

...еспублика дотор ургаса харууһалалга ба ...пар, шэнэ газар хахалалга тухай

1974 оной июлиин 15-най мэдээгээр
(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Сэбэр паар хахалалга	Шэнэ газар элдүүрилгэ	Ургасын буртаг үбһэ гербицид хороор сэбэрлэлгэ
...хааминай	136	67	—
...дын	100,3	46	118
...гарайн	97	27	93
...агтын	95	37	184
...орин	93	32	107
...ухар-Шэбэрэй	93	21	61
...урамхаанай	90	61	85
...лаан-Үдын	90	36	292
...элэнгын	87	35	—
...эшүүрэй	88	27	97
...руунын	86	29	33
...эжэнгын	86	24	122
...аргажанай	83	16	69
...үнхэнэй	80	31	115
...рибайкалиин	72	14	—
...абанскын	64	23	266
...ойто-Байгалай	59	—	—
...еспублика бүхыдөө	91	30	90

Дээрэ толилогдоһон тоо, мэдээн дээрэһээ харахада олонхи ажахынууд сэбэр паар хахалха түсэбөө дүүргээгүй байна. Бүхы дээрээ республика дотор түсэбэй ёһоор 153,4 мянга гаран гектар паар хахалагдаха аад, мүнөө 139,1 мянган гектар элдүүрилэгдээ. Илангаяа Кабанскын, Түнхэнэй, Баргажанай, Прибайкалиин аймагууд паар хахалха хүдэлмэрез ехээр үдааруулжа байна. Хура бороо ёһоор ороогүй, газар хуурай байгаад, паар хахалха хүдэлмэри гэдэргэ татагдаа гэжэ зарим ажахынуудай агрономууд шалтана. Теэд Кабанскын, Прибайкалиин, Түнхэнэй аймагуудта энэ үе соо шииг нойтон яһала ехэ ороо.

Зарим колхоз, совхозуудай хабар хахалһан паарынь буртаг үбһэндэ дарагданхай. Иимэрхүү байдал Яруунын, Сэлэнгын, Хэжэнгын, Бэшүүрэй, Улаан-Үдын аймагуудай ажахынуудай тарялан дээрэ үзэгдэнэ. Тииһээ тиитэрээ олохон аймагууд нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, сэбэр паар бага хахалаад байна.

Байгша ондо республикын ажахынууд 58 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилхэ түсэбтэй юм. Мүнөө июлиин 15-най мэдээгээр оройдоол 17,4 мянган гектар шэнэ газар хахалагдаа гэхэ гү, али түсэб арай гэжэ 30 процент дүүргэгдээ. Илангаяа Баргажанай, Прибайкалиин, Кабанскын, Хэжэнгын Бэшүүрэй, Загарайн аймагуудта шэнэ газар бага хахалагдаа. Хахалхаар газарнай хуу хахалагданхай гэжэ зарим колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд шэнэ газар элдүүрилхэ хэрэгтэ ехэл шархуугаар хандадаг. Үнэндөө, хахалха, элдүүрилхэ газар бии ха юм даа. Тиигэбэл, таряа, малай тэжээл нэмэжэ абаха байгаа бшуу.

КПСС-эй делегаци Эквадорто

Эквадорой Компартиин ЦК-гай уряалаар эндэ ерээд байһан КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй юстициин министр В. И. Теребилов, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай уласхоорондын таһагые даагшын нэгэдэхи орлогшо Е. И. Кусков, КПСС-эй ЦК-гай уласхоорондын таһагай секторые даагша М. Ф. Кудачкин гэгшэдһээ бүридэһэн КПСС-эй делегацитай Эквадорой президент Гильермо Родригес Лара уулзажа хөөрэлдөө.

Совет-эквадор харилсаае хүгжөөхэ асуудалнууд хани ёһоной оршон байдалда зүбшэн хэлсэгдэбэ.

НДРЙ-гэй ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА ДЕЛЕГАЦИ ЕРЭБЭ

НДРЙ-гэй Национальна фронтын ЦК-гай Генеральна секретарь, Президентын Соведэй гэшүүн, Арадай Дээдэ Соведэй сагүргэлжын комитедэй Түрүүлэгшэ Абдель Фаттах Исмаил түрүүтэй Йеменэй Арадай Демократическа Республикын партийно-правительственна делегаци КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын уряалаар, албанай хэрэгээр июлиин 18-да Москва ерэбэ.

НДРЙ-гэй ба СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ тус делегацие КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Д. Ф. Устинов болон бусад ...шаалтад угтаа.

Совет нийслэл хотын ажалшадай түлөөлэгшэд, Советскэ Союзда һуража байһан араб студентнэр хүндэтэ айлшадые халуунаар амаршалба.

НДРЙ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Мустафа Абдель Халек, гадаадын оронуудһаа СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор мүн лэ угталсаа.

Ниидэлгын талмай дээрэ гурбан түрэлэй сэрэгүүдэй хүндэлэлэй харуул жагсаагдаһан, хоёр ороной гүрэнэй гимннүүд гүйсэдхэгдэһэн байна.

Н. В. Подгорный, Абдель Фаттах Исмаил совет сэрэгшэдэй жагсаалай урдуур ябаба.

Абдель Фаттах Исмаил Н. В. Подгорнотой хамта аэродром дээрэһээ мотоциклистнүүдэй эскортоор үдэшэгдэн, тусхайлан бэлдэгдэһэн байра тээшэ ошобод.

Автомашинануудай дабшаһан үйлсэнүүд ба талмайнууд хоёр оронойгүрэнэй тугуудаар, транспарантнуудаар шэмэглэгдэнхэй байба.

СОЁЛОЙ ЭМХИ ЗУРГААНУУДТА ПАРТИЙНА АНХАРАЛ ХАНДУУЛХА

Соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай ажал ябуулгые партийна хүтэлбэреэр хангаха асуудалда зорюулагдаһан зүблөөн КПСС-эй ЦК-гай пропагандын таһагта болобо. Энээндэ партиин обкомуудай, крайкомуудай секретарьнар, союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудай, КПСС-эй крайкомууд болон обкомуудай пропаганда, агитациин, соёлой таһагуудай хүтэлбэрилэгшэд, партиин горкомуудай ба райкомуудай секретарьнууд, СССР-эй болон РСФСР-эй культурын министерствэнүүдэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай, соёлой түбэй эмхи зургаануудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, хэблэлэй, телевидениин ба радиогой зургаануудай түлөөлэгшэд хабаадаа.

КПСС-эй ЦК-гай пропагандын таһагые даагшын орлогшо Ю. А. Скляров элидхэл хэбэ. Зүблөөндэ хабаадагшад «Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын, научно-техническэ дэбжэлтын хэрэгтэ библиотекэнүүдэй дүүргэдэг үүргые улам дээшэлүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой ямараар дүүргэгдэжэ байһые, тэрэшэлэн соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэри улам һайжаруулха, эдэ эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн томилолгын, бэлдэлгын ба хүмүүжүүлгын хэрэг һайжаруулха асуудалнуудые бүхы талаарнь зүбшэн хэлсээ.

ШЭН ГАБЬЯАТА АЖАЛАЙ ТҮЛӨӨ ШАГНАЛ

Москвада баярай суглаан болобо

Совет морягуудай ехэ һайндэр — СССР-эй худалдаа наймаанай далайн флодой 50 жэлэй ойн баярай ёһолол июлиин 18-да болобо.

Далайн транспортын ойдо зорюулагдаһан суглаан Москвагай Кремльдэхи Съездүүдэй ордон соо зарлагдаа.

Нүхэд А. Н. Косыгинние, Ф. Д. Кулаковые, А. Н. Шелепинние, М. С. Соломенцевые эндэ сугларагшад альга ташалгаар угтаба.

Баярай суглаае Моссоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Ф. Промыслов нээгээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюро суглаанай хүндэтэ президиумдэ ехэ дэбжэлтын оршон байдалда һунгагдаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо М. А. Ясновто үгэ үгтөө.

М. А. Яснов Морфлодые Ленинэй орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ уншаад, Морфлодой тугта орден зүүлгэхэдэнь, нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Далайн флодой министр Т. Б. Гуженко үгэ хэлээ.

Суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэг бүгэдын дуугаар баталан абаба.

(ТАСС).

«САЛЮТ-3» ПРОГРАММАЯА АМЖАЛТАТАЙГААР ДҮҮРГЭЖЭ ЯБАНА

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). «Салют-3» гэжэ научна станцие жолоодон дабшагша Павел Поповичой, Юрий Артюхинай ниидэлгэ дүүргэхэ дүтэлжэ байна.

Космонавтнууд ээлжээтэ хүдэлмэриингөө үдэрэй программа дүүргэхын хажуугаар, «Союз-14» гэжэ транспортна онгосын буулгын аппарадые Газар дэлхэй дээрэ буулгаха бэлэдхэл хэжэ эхилээ. Онгосынгоо залгалдалгын, залан ябуулдаг, электрын элшэеэр хангадаг түхеэрэлгэнүүдые, двигателиин хэрэгсэлнүүд ба бусад оньһонуудые шалгана. Павел Попович, Юрий Артюхин элдэб документнүүдые, плёнкотой касседүүдые, тэндэ хэгдэһэн хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдтэй бусад материалнуудые станци сооһоо онгосо худар абаашажа захалаа.

Замбуулинай станцие жолоодон дабшагша Павел Поповичой, Юрий Артюхинай арбан дүрбэдэхи хүдэлмэриин үдэр июлиин 18-най 9 час 50 минутада эхилбэ. Космонавтнууд ниидэлгэ-дүүргэхэ бэлэдхэлээ хэжэ үргэлжэлхэ, түсэбөөр хараалагдаһан шэнжэлгэ, туршалгануудые хэхэ байха.

Экипажай командирай, бортинженерэй бэень һайн ябана. Ниидэлгын программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна.

Уран зохёолшод нефтьшэдтэ ошохонь

Совет литературын үдэрнүүд нефтьтэ Сибириин түб —Тюмень хотодо июлиин 19-нэй үдэр эхилхэнь. Уран үгын мэргэжэлтэд энэ һайндэр ажалай баатарнуудта — нефть гарган абадаг хүдэлмэришэдтэ, геологуудта, барилгашадта, таряа ургуулагшадта зорюулна.

«Октябрь» журналай ахамад редактор А. А. Ананьев түрүүтэй СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной делегаци Тюменскэ область ошобо. Энэ бүлэгтэ Россин Федерациин, Украинын, Белоруссиин, Армениин, Грузиин, Азербайджанай, Латвиин, Узбекистанай, Казахстанай, Таджикистанай, Молдавиин литераторнууд (60 прозаик, поэт, драматург ба публицистнүүд) ороно. Тэдэнэй дунда Сергей Михалков, Михаил Стельмах, Михаил Дудин, Геворг Эмин, Исидор Шток, Леонид Ленч, Ауреліу Бусуйок гэгшэд бии.

Тэрэшэлэн Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Монголой, Польшын, Румыниин, Чехословакиин, Югославиин уран зохёолшодой холбоонуудай делегацинууд Литературын ба ажалай энэ һайндэртэ хабаадаха.

ВЦСПС-тэй, ВЛКСМ-эй ЦК тай хамта СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной эмхидхэдэг Совет литературын үдэрнүүд Тюмениин газар дайда дээрэ табадахая үнгэргэгдэхэнь.

Энэ һайндэрэй Тюменьдэ нээгдэһэнэй һүүлээр Тобольск хотодо ехэ митинг болохо. Удаа тээнь уран зохёолшод Ханты-Мансийск, Сургут, Нижневартовск ошохо, Самотлор-Усть-Балык-Тюмень-Альметьевск гэһэн трассаар ябаха. Тюмень Сургут хоёрой хоорондо түмэр зам барижа байгшадта, юһэдэхи табан жэлэй бусад габшагай барилганuудта айлшалха. Уран үгын мэргэжэлтэд уншагшадтай уулзаха, өөһэдынгөө шэнэ зохёолнуудтай тэдэниие танилсуулха, зохёол бүтээлнүүдэйнгээ түсэбүүдые зүбшэхөөр хараална.

(ТАСС-ай корр.)
МОСКВА.

ВЦСПС-эй МЭДҮҮЛГЭ

Кипртэхи үймөөн хүлгөөнтэй дашарамдуулан, ВЦСПС мэдүүлгэ тунхаглаба. Хуулита ёһоор һунгагдаһан президент Макариос түрүүтэй Кипрэй Республикын правительствада эсэргүү сэрэгэй үймөөе олон миллион совет ажалшад, профсоюзуудай гэшүүд ехэ зэбүүрхэлтэйгээр буруушаана.

Кипрэй бүрин сүлөөтэ республикын — ООН-ой гэшүүнэй, дотоодын хэрэгүүдтэ гадаадаһаа сэрэгээр хамааржа байһан бүдүүлиг аашые манай оронойпрофсоюзууд, бүхы совет арадтаал адляар, эрид шууд буруушаана. Бэеэ дааһан, сүлөөтэ байдалайнгаа түлөө тэмсэгшэ Кипрэй арадай үнэн зүб хэрэгые дэмжэн талархаһан хүсэтэ хүдэлөөе бүхы оронуудай профсоюзууд эмхидхэг лэ гэһэн Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин уряае ВЦСПС дэмжэнэ.

СССР-эй профсоюзууд Советскэ правительствын мэдүүлгые бүрин һайшаагаад, Кипрэй дотоодын хэрэгүүдтэ гадаадынхидай сэрэгээр хамааралгые болюулгаха, эбдэгдэһэн хуули гурим һэргээхын тула яаралтай хэмжээнүүдые абаха эрилтэтэйгээр ООН-ой Аюулгүйн Соведтэ хандана.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ТОМОДХОН МЭРГЭЖҮҮЛГЭ—ХҮГЖЭЛТЫН ЗАМ

Партиин Мухар-Шэбэрэй райкомой ээлжээтэ пленум КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр хүдөө ажахын үйлэдбэрине тусхай мэргэжэлтэйгээр саашаданъ хүгжөөхэ ба томодхохо талаар аймагай партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд» гэhэн асуудалые зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Г. М. Конев элидхэл хээ.

Хүдөө ажахыда айхабтар ехэ хубилалтанууд болоно. Комплексно оньhожоруулга, электрижүүлгэ, химизаци бэелүүлэгдэнэ. Шэнэ, боро газар ехээр ашаглагдана, гектар бүриин ургаса дээшэлүүлхэ талаар горитой ажал ябуулагдана. КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, хүдөө ажахын үйлэдбэрине томодхохо ба ажахынуудай хоорондоо хамжан ажаллаха үндэhэ hуури дээрэ ажахы бүхэнине тусхай мэргэжэлтэй болгохо хүдэлмэри орон доторнай үргэнөөр ябуулагдажа эхилэнхэй. Энэ талаар Мухар-Шэбэрэй аймагай партийна организаци hүүлэй үедэ зарим тэды эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри ябуулаа. Жэшээлхэдэ, мал ажалай ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, малай үүлтэрыень hайжаруулха талаар ажахынууд тусхай шэглэлтэйгээр хүгжөөгдэжэ захалаа. Саашадаа энэ ажалаа бүри үргэдхэхэ, нарижуулха зорилготойгоор партиин райкомой бюро, аймсоведэй гүйсэдкомой тус асуудал пленумэй үзэмжэдэ табиhаниинь тон hайшаалтай гэжэ хэлэмээр.

Элидхэл тушаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретарь А. И. Калашников, Загаанай колхозой түрүүлэгшэ В. А. Колмаков, «Забайкалец» совхозой директор И. П. Козлов, «Одон» совхозой парткомой секретарь Д. Г. Базаров, арадай хиналтын аймагай комитедэй түрүүлэгшэ Ф. И. Унагаев, «Эрдэм» совхозой парткомой секретарь А. С. Доржиев болон бусад үгэ хэлэхэдээ, пленумэй үзэмжэдэ тон шухала асуудал табигдаба гэжэ мэдүүлээ. Хүдөө ажахын үйлэдбэрине тусхай шэглэлтэйгээр хүгжөөгөөгүй, ажахынууд хоорондоо хамжан ажалаа эрхилээгүй хадаа урагшаа дабшаха хэрэгтэмнай hаад татаха, юhэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй даабаринуудые болзорhоонь урид бэелүүлхэ хэрэгтэмнай бэрхэшээлнүүд ушарха болоно гээд үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

— Хүдөө ажахын үйлэдбэрине тусхай шэглэлтэйгээр саашаданъ хүгжөөхэ, ажахынуудай хоорондоо хамжан ажалаа эрхилхэ ябадалые гүнзэгырүүлхэ гээшэмнай мүнөө үеын ажабайдалай эрилтээр табигдаhан асуудал болоно,— гээд «Эрдэм» совхозой парткомой секретарь А. С. Доржиев бултанай hанал бодолые тайлбарилан хэлэбэ. — Манай совхоз 40 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэхэеэ мүнөө бэлдэжэ байна. Совхознай анха түрүүн эмхидхэгдэхэдээ, хони үсхэбэрилхэ шэглэлтэй ажахы байhан юм. hүүлэй үедэ энэ шэглэлээ алдажа, хүдөө ажахын олон hалбари эрхилдэг болообди. Ажахы дотороо үйлэдбэрине тусхай шэглэлтэй болгохо асуудал манда шиидхэгдэжэ байнхай. Тиигэжэ 1-дэхи отделени hү, 2-дохи отделени мяха үйлэдбэрилхэ, 3-дахи отделенидэ хонин ажал эрхилхэ шэглэлтэй болгохын тулада хэмжээнүүд абтажа байна. hаяар энэ асуудал совхозой парткомой, дирекциин хамтын суглаан дээрэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэхэ юм. Манай совхозые үүлтэртэ хони олоор үсхэбэрилдэг болгохо гэhэн КПСС-эй райкомой шиидхэбэрине бидэ үнэн зүрхэнhөө дэмжэнэбди. Ушар иимэhээ Алтайн хизаарhаа hайн үүлтэрэй эмэ түлгэнүүдэй хоёр отара худалдан абахадамнай, аймагай партийна, советскэ органууд туhаламжа үзүүлхэ бэзэ гэжэ найданабди, — гээд нүхэр Доржиев үгэеэ дүүргэбэ.

Аймсоведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник М. А. Спиридонов үгэ хэлэжэ, тусхай шэглэлтэй үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ хабаатай барилганууды бодхоожо эхилхэдээ, хэдэн ажахынуудай мүнгэн зөөри, барилгын хэрэгсэлнүүдые хамтаруулха гэhэн дурадхал оруулба. Энээниие ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ гээшэ тон шухала асуудал болоно. Тиимэhээ хүдөө ажахын управленидэ капитальна барилгын таhаг бии болгохые дурадхаба.

Гурэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй, мүн юhэдэхи табан жэлэй даабаринуудые бэелүүлхын тулада «Знамя Ленина» колхозой хонишодой жэшээгээр тушаагдаха хонидые шахан гаргалуулха байрануудые ажахы бүхэндэ бариха, эбэртэ бодо малнуудые сентябрь hараhаа эхилжэ уяанда байлган шахаха, хонхолынхидой жэшээгээр тэжээл бүйлүүлгын цехүүдые колхоз, совхоз бүхэндэ барижа, ашаглалгада тушааха гэжэ пленум дээрэ шиидхэгдээ.

Б. ЖАМБАЛОВ.





СУУТА хонишон, Социалис Ажалай Герой Гасарун Лубсанович Рабдаевай зүбшэл hургаалаар дүй дүршэл абаhан Борьёогой совхозой ахалагшa хонишон Глеб Шишмарёв, тэрэнэй hамган Евгениие энэ фото-зураг дээрэ харанат. Глеб, Евгения Шишмарёвтон байгша ондо 100 эхэ хонин бүриhөө 120 хурьга түлжүүлээ.

Мүнөө хониндынь зунай бэлшээридэ гараа.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ВИКТОР Перфильевич Холмогоров «Электромашина» заводой электромеханическа цехэй токарь-карусельщик 1975 оной май hарын түсэбөөр ажаллана. Энэ хүн программна жолоодолготой станок шудалаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: токарь-карусельщик В. П. Холмогоров.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

САШАНХИ ЗОРИЛГОЁО ХАРААЛБА

Хурамхаанай аймагай мал ажалай түрүүшүүлэй зүблөөн аймагай түбтэ hаяхан болобо. Аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин начальник М. Х. Хабтаев «hү hаалиин фермэнүүдэй коллективүүдэй хоорондохи социалис мүрысөөнэй дүнгүүд, байгша оной хоёрдохи хахад жэл соо дүүргэхэ зорилгонууд» гэhэн асуудалаар элидхэл хээ. Тус элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь В. С. Бадмаев, Гааргын совхозой отделениие эрхилэгшэ Д. Г. Аюшеев, Хурамхаанай совхозой техниц-урэжүүлэгшэ Т. Х. Сындескина, hахалиин совхозой hаалишан В. В. Колмакова болон бусад элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаа.

КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь К. Д. Дагбаев энэ суглаан дээрэ үгэ хэлээ.

Аймагай олон түрүү hаалишадта КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамота ба үнэтэй бэлэгүүд барюулагдаа.

Зүблөөндэ хабаадагшад аймагай бүхы hаалишадта зорюулhан хандалга баталан абаа.

Б. ДАРМАЕВ.

ИНДУСТРИАЛЬНА СИБИРИИН ТҮБ

БРАТСК — үргэн нэмжээ Сибириин шэрэнгитэ тайга соо урган бодоhон шэнэ хото, дэлхэйн эгээл томо гидроэлектростанцинуудай нэгэн. Братск — саашадаа Сибириин түхэл шарайе хубилган тодорхойлхо индустриальна ехэ бүлэг барилгануудай түб болоно.

ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ямар нэгэ hалбарние ами амяарнь бэшэ, харин бусад hалбаринуудтай холбоотойгоор хүгжөөхэ гээшэ экономическа талаараа туйлай ехэ ашаг үрэтэй гээд hүүлэй жэлнүүдэй промышленна барилгын дүй дүршэл элирхэйлэн харуулаа. hүүлэй 18 жэлэй туршa соо Зүүн Сибирьтэ урган бодоhон Братскын индустриальна бүлэг барилга энээние эли тодоор гэршэлнэ.

Ангар мүрэнэй дунда урасхалдахи 20 мянга гаран дүрбэлжэн километр талмайе эзэлдэг энэ район байгаалиин ехэ нөөсэ баялигуудтай юм. Ангар мүрэн —элшэ хүсэнэй барагдашагүй эшэ үндэhэн, целлюлозо үйлэдбэрилхэдэ шухала хэрэгтэй арюун тунгалаг эхин булаг. Тус райондо олон миллиард кубометр элдэб мододой баялигууд бии. Эгээн ехэ түмэрэй рудагай хэбтэшэнүүд Сибириин зүүн-хойто захада олдоhон байна. Байгаалиин эдэ бүхы нөөсэ баялигуудай байhан дээрэhээнь, эндэ хэдэ хэдэн үйлэдбэрине хамтадхан хүгжөөхэ шухала.

1955 оной эхеэр . Ангар мүрэнэй эрье дээрэ Братск тосхоной hуури табигдааhэн. Тэрээнhээ хойшо 12 жэлэй үнгэрхэдэ, дэлхэй дээрэхи эгээн ехэ Братска гидроэлектростанциин хаалта бариха эршэтэ ажалай сууряан оршон тойронхи ой тайгын хон-жэн байдалые тиихэдэ эбдэhэн юм. Тэрэнэй 18 агрегат жэлдээ 22,6 миллиард киловатт-час, СССР доторхи тон үнэгүй электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилнэ.

Электро-дамжуулгын 20 лини Братска ГЭС-hээ тала бүреэ сасаран тарадаг. Айхабтар ехэ элшэ хүсэн Сибириин нэгэдэмэл элшэдэ ниилэн орожо. Буряадай АССР-эй Омск хүрэтэрхи үргэн нэлэнхы, хабтайн нэмжыhэн дайда дээрэхи промышленна предприятинуудые хангадаг. Гэбэшье Братскын алюминиин завод Братска ГЭС-эй элшэ хүсые эгээл ехээр хэрэглэдэг. Тус предприятиин 40 гаран барилга 160 гектар газар эзэлнэ. Ураалhаа, Казахстанhаа асарагдаhан түүхэй эдые хэрэглэн энэ предприятиин хүдэлдэгшье hаань, Сибириин нэгэ тонно алюминии оронпой баруун районуудта хайлуулагдаhан металлhаа 60 тухай түхэригөөр хямда болодог. Ямар шалтагааннhаа иимэ үнэгүйб? Ушар юуб гэхэдэ, Братска ГЭС-эй элшэ хүсэн тон хямда сэнтэй бшуу.

Жэлдээ 1 миллион тонно целлюлозо үйлэдбэрилхэ проектнэ хүсэтэй, модо болбосоруулха промышленна бүлэг барилга — Братскын гурбадахи асари ехэ барилга болоно. Энэ бүлэг барилга 278 гектар газар эзэлнэ, өөрын элшэ хүсэтэй, дулаа үгэхэ түхеэрэлгэтэй 10 ехэ предприятиhаа бүридэнэ. Энэ барилгын хоёрдохи ээлжээн 1975 ондо ашаглалгада оруулагдахадаа, жэл соо 280 мянган тонно хайрсагай картон гаргаха целлюлозо үйлэдбэрилхэhээ гадна, 200 мянган кубометр фанер, 90 мянган тонно тэжээлэй дрожжо, 10 мянган тонно канифоль, автомобильна ба судна бүтээлгын промышленностьда шухала модон детальнуудые бүтээн гаргаха байна. Дэлхэй дээрэхи ехэ модон плитануудые гаргадаг завод энэ бүлэг барилгын тоодо ородог юм. Тэрэнь жэлдээ 40 миллион дүрбэлжэн метр продукци гаргаха. 300 шахуу мэргэжэлэй түлөөлэгшэд 1975 ондо эндэ хүдэлхэ байха.

Индустриальна бүлэг барилга Братска гэжэ нэрлэгдэнхэй. Гэбэшье тэрэ хотоhоо холо саагуур урган таража байна. «Братскгэсстрой» гэдэг фирмэ Братскhаа зүүн-хойгуур 180 километртэ Коршуновска ашагта малтамал шанаржуулха комбинат барая. Түмэр ехэтэй 15 миллион шахуу тонно концентрадые энэ комбинат жэл бүри Кузбассай [...] лургнуудта эльгээдэг [...]хо. Коршуниха гэжэ [...] дархи хадын боорид[...] лезногорск гэжэ нэр[...] шэнэ хото урган [...] Энэ комбинат мүн[...] Братска ГЭС-эй элш[...] сөөр хүдэлдэг юм.

«Братскгэсстройн» [...]лектив Братск хотоhо[...] километр хойгуур [...] мүрэн дээрэ элшэ [...] мантан томо шэнэ [...] — 4,3 миллион кило[...] сэтэй Усть-Илимэй [...] электростанци [...] байнхай. Усть-Илимск[...] шэнэ хото урган [...] 30 мянга тухай зон [...] эндэ ажаhууна. Ба[...] бүхы материалнууд, [...] трын элшэ хүсэн, [...] түхеэрэлгэнүүд Бр[...] Усть-Илимск абаа[...]

Усть-Илимскэ [...] түрүүшын гурбан [...] мүнөө жэлдэ ашагл[...] оруулагдаха. Жэлдээ [...] мянган тонно цел[...] үйлэдбэрилхэ целл[...] шэнэ заводой барилг[...] ГЭС-hээ хаяуу тээ[...] километрэй газарта х[...] эхилээ. СЭВ-тэ х[...] оронуудай социалис [...] экономическа харил[...] программын үн[...] СССР, Польшо, Б[...] Венгри, Румыни, ГД[...] тынгаа хүсөөр тус з[...] барижа байна. Заводт[...] хогдон табигдаха ту[...] гэнүүдэй заримыень ф[...] эльгээхэ юм.

Братска индуст[...] бүлэг барилганууд [...]даа. 18 жэлэй тур[...] тэрэнэй предприяти[...] миллиард үлүүтэй [...] гэй продукци ороной [...] ажахыда үгөө.

Ороной зүүн рай[...] үйлэдбэрилгын хүсэ[...] хүгжөөхын тула эдэ[...] стриальна бүлэг б[...] нууд хэгдэжэ байна [...] Гансахан Зүүн С[...] Эрхүүгэй, Братска, [...] ноярска, Норильска [...] барилганууд ашаг[...] оронхой, Саяанай ба [...] Енисейн бүлэг бари[...] бүтээгдэжэ байнхай.

Александр ГУРЕ[...]
АПН-эй корреспо[...]
Братск.

АЖАЛАЙ ЭМХИДХЭЛ БА ЭКОНОМИКО

ХОЁР ХАЛААНДА ХҮДЭЛНЭ

☆ Ивалгын ОПХ-гай Калёново тосхоной фермынхид ажалаа шэнэ гуримаар эмхидхээд, хэдэн жэл хүдэлнэ. ☆ hаалишан бүхэн 50 үнеэ hаана. ☆ Үдэрэй 7 час хүдэлөөд, бэшэ тээнь сүлөөтэй байна. ☆ Үнеэн бүриhөө жэлдээ 2.000 гаран килограмм hү hаана. ☆ Шэнэ арга хэрэглэhэнэй ашаар жэл соо 1.500 гаран түхэриг алмагдана.

Арбаад жэлэй саада тээхидэ орходоо республикымнай ажахынуудай олонхи фермэнүүд мүнөө танигдахаар бэшэ байдалтай боложо байна. Арбашье бү гэел даа, бүри таба-зургаан жэл соо мал ажалда ехэхэн хубилалта болоно ха юм. Үнеэдээ жэлэй дүрбэн сагта улаан гараараа шоборжо hууха, үбhэ тэжээлээ нюрган дээрээ үргэлөөд ябаха hаалишад, малшадые мүнөө харахань улам хомор боложо байнхай.

Эдэ бүгэдэ гайхалтайшье бэшэ. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд соо хүдөө ажахые улам түргэнөөр хүгжөөхэ, гол үйлэдбэрине промышленна үндэhэ hууридa табиха, ажалые зүбөөр, эрдэм ухаанай түрүү технологиин заабаряар эмхидхэхэ хэрэгтэй гэжэ заагдана ха юм.

Манай Буряадай республикын ажахынуудта ажалай эмхидхэлэй түрүү шэнэ гуримаар бэелүүлэгдэдэг болохо тушаа бага бэшэ оролдолго гаргагдана. Энэ талаар Улаан-Үдын аймагай Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахынхид Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин эрдэмтэд, мэргэжэлтэдэй туhаламжаар hаалиингаа фермэнүүдгэхи ажалые шэнэ гуримаар эмхидхэхэ, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ талаар горитой юумэ хээ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Ивалгын ОПХ-да юhэн фермэнүүдтэнь 4290 эбэртэ бодо мал. тэрэ тоодо 1517 үнеэд харууhалагдажа байгаа. Илангаяа ажахын хоёрдохи отделенидэ фермэнүүдынь томодхогдонхой, ехэнхи хүдэлмэринь оньhожоруулагданхай. Жэшээнь, Калёново тосхоной фермэдэ үнеэдэй байха дүрбэн рядтай ехэ байра бии. Досоонь малай байра дээрээ байгаад уhалха оньhон түхеэрэлгэ, машинаар hааха түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Мүн наг шэбхэнь баhал оньhон аргаар сэбэрлэгдэнэ.

— Бидэ түрүүн фермэдэхи ажал ехэтэй хүндэ хүдэлмэрине хуу оньhожоруулаад байхадаа, ажалаа шэнэ гуримаар эмхидхээд туршаха гэжэ шиидэhэн байгаабди,—гэжэ фермые даагша И. Д. Житихин хөөрэнэ.

Түбхын түрүүн ажахын мэргэжэлтэд туршалгын станциинхидтай хамта фермэдэ хүдэлдэг бүхы хүнүүдэй ажалые шэнжэлжэ, хэн үдэр соо хэды саг соо ямар ажал хэнэб, хэды саг соо сүлөөтэй байнаб гэжэ тооложо үзөөбди. Тиигээд байхадаа hаалишан бүхэндэ 50 үнеэдые hаахаар даалгаад, тэдэнэй ажалые хоёр халаанда эмхидхэдэг болоо hаа, яахаб гэжэ бодожо үзэгдөө.

Тиихэдээ нэн түрүүн фермэдэ ажалай нарин журам, нэгэ тоггомол гурим бии болгохо хэрэгтэй байгаа. Энээнhээ урагша hаалишан бүхэн 18—20 үнеэдые даажа абаад лэ, тэдэнээ өөрөө эдеэлүүлдэг, уhалдаг, харууhалдаг, hаадаг байhан. Ондоогоор хэлэбэл, hаалишадай ажал бүхэли үдэр соо, нэгэл халаанда эмхидхэгдэдэг байгаа бшуу. Харин мүнөө Калёново тосхоной фермынхид ажалаа урдынхиhаа тад ондоогоор, шэнэ гуримаар эмхидхээ.

Тус фермэдэ hаалишад, малшадай үдэр бүри хэдэг хүдэлмэринь намартаа, үбэлдөө, хабартаа ямар гуримаар эмхидхэгдэнэб? Тэдэнэр үглөөгүүр 5 часта ажалдаа ерээд, малайнгаа эдихэ хоолые хобто кормушка соонь хэнэ, үнеэдые hааха оньhон аппарадуудаа асаржа, байра дээрэнь тодхоно, хубсаhаа hэлгэжэ үмдэнэ. Үнеэдэй хүхэ дэлэн угааха бүлеэн уhа асаржа бэлэн табина. Тиигээд үглөөнэй 5 час 30 минутада түрүүшынгээ hаалга эхилнэ. hаажа дүүргээд, 8 часта аппарат, амhартануудаа угаадаг. Удаань 8 час 20 минутада малайнгаа үдэр эдихэ үбhые кормушкада хэнэ. Тэрэнэй hүүлдэ нэгэ час тухай забhарлал, сүлөө саг гарана. 9 час 50 минутада ерээд, hаалишад хобто кормушкаяа, малай шэбхэ ба баабаhа сэбэрлэнэ. Тиигээд үдэрэй 11 час 50 минутада хоёр халаанай hаалишад булта сугларжа, үдэрэй хоёрдохи hаалганда бэлдэнэ. Энэ үедэ түрүүшын халаанайхид ажалаа нүгөөдүүлдээ тушаажа үгөөд, гэр гэртээ ошоходонь, хоёрдохи халаанай hаалишад үдэрэй 12 часта үнеэдээ hаажа эхилнэ. hаалгаяа дүүргээд, 13 часта аппарат, амhартануудаа угаана, малайнгаа шалаа гаргахаяа байраhаань гаргана. 13 час 30 минутада силосоо кормушкада хэжэ захалдаг. Тэрэнээ дүүргээд, час 40 минутада үхэрнүүдээ байрадань оруулжа, дорохи дэбдихэрыень hэлгэнэ. 18 часта гурбадахи hаалган эхилдэг. Удэшын 20 часта аппарат, амhартаяа угаажа, малайнгаа hүниндөө эдихэ силосыень хэжэ үгэнэ.

Тиигэжэ хоёр халаанай hаалишад үдэр соо 7-7 час хүдэлнэ ха юм. Энээн шэнги фермын малшадшье хоёр халаанда хубааржа хүдэлөөд, үдэрэй 7-7 час ажаллана. Урданайхидал hаалишад, малшад бүхэли үдэртөө фермэ дээрээ хүдэлhэн нэрэтэй эрьелдэжэ үнжэхэеэ болёо. Өөрынгөө халаан соо ажалдаа хүдэлжэрхёод лэ, бэшэ тээнь сүлөөтэй байна бшуу. hаалишад недели соо 42 час хүдэлнэ. Энээнэй ашаар мүнөө фермэдэ hаалишадай hэлгэхэ ушар үзэгдэхэеэ болёо.

Иигэжэ нэгэ хүн дан олон үнеэдые даажа абаад hаахадаа (хоёр хүн хоёр халаан соо зуун үнеэ hаана ха юм), харюусалгань бага болошохо, үхэр малай харууhан муугаар эмхидхэгдэдэг болохо, hү шэмэнь доошолхо гэжэ зариман түрүүшээр айдаг hэн. Үнэндөө тиимэ бэшэ байшоо. Калёновско фермынхид нёдондо үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2047 килограмм hү абаа. Байгша оной үнгэрhэн зургаа hарада эндэхид үнеэн бүриhөө 1300 гаран килограмм hү hаанхай. Гансахан үнгэрэгшэ июнь hарада үнеэн бүриhөө 235 килограмм hү hаагаа. Зарим түрүү hаалишадынь үнеэн бүриhөө мүнөө хахад жэл соо 1450—1600 гаран килограмм хүрэтэр hү hаанхай.

Ажалаа хоёр халаанда эмхидхэhэн тус фермэдэ абтаhан hүнэйнь центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн 20 түхэригтэ гэхэ гү, али тэрэнь үнеэдээ гараар hаадаг, ажалаа хуушанайнгаа гуримаар нэгэл халаанда эмхидхэдэг фермынхиhээ нэгэ бага үнэтэй болоо. Гэбэшье бусад фермэнүүдтэ орходоо Калёновско фермын hаалишан бүхэниинь гурба дахин олон үнеэ hаана ха юм. Хоёр халаанда хүдэлдэг болоходонь, элдэб ажалhаа 6 хүн сүлөөржэ үгөө. hаалишадшье ажалай түлөөhэ hайн абана. Хэрбээ эндэхи hаалишан бүхэн урзанда үдэрэй 4 түхэриг 74 мүнгэ олодог hаа, нёдондо 4 түхэриг 86 мүнгэ абаа.

Нэгэл фермын hаалишадай ажалые хоёр халаанда эмхидхэдэг болоhонойнь ашаар жэл соо 4526 түхэриг алмагдаа.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, ажалаа шэнэ гуримаар эмхидхэhэнэйнь ашa үрэ эли бодо харагдажа байна. hаалишадай ажалые хоёр халаанда эмхидхэхын тула түбхын түрүүн фермэдэнь гол хүдэлмэрине оньhожоруулха хэрэгтэй. Хоёрдохёор, үбhэ тэжээл бүйлүүлхэ, зөөхэ, наг шэбхэ сэбэрлэхэ, үнеэдые hааха оньhон түхеэрэлгэнүүд нарин харууhанда байха, нэгэшье hаадгүйгөөр хүдэлгэгдэхэ ёhотой. Тиимэhээ фермэдээ заатагүй механигтай байха болоно.

Хоёр халаанда хүдэлдэг фермын бүхы ажалые бригадир эмхидхэн хүтэлбэрилхэ уялгатай. Тиихэдээ малай харууhа, тэжээлые саг үргэлжэ гуримшуулан hайжаруулха, үнеэдэй hү шэмые дээшэлүүлхэ шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ, хүн бүхэндэ хэхэ хүдэлмэриинь түсэб, даабари табижа үгэхэ, тэрэнэй дүүргэлтын хойноhоо нариинаар хинан шалгаха, фермэдэ үдэр бүри ажалай тоггомол гуримай хэр бэелүүлэгдэдэгые хаража байха уялгатай.

Хоёр халаанда хүдэлдэг болоходоо, hаалишад, малшад хоёр наранай хоорондо бүхэли үдэр соо 12-13 час эсэтэрээ хүдэлхэеэ болёо. Өөhэдынгөө халаан соо хүдэлжэрхёод лэ бэшэ тээнь сүлөөтэй болоо ха юм. Мүн энээнэй ашаар hаалишад, малшадай мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ, тэдэниие түрүү дүй дүршэлдэ hургаха аргатай байна. Иигээд ерэхэдээ фермэнүүдтэ ажалые хоёр халаанда эмхидхэхэ гээшэ социальна болон экономическашье талаараа ашаг үрэтэй шэнэ онол арга болоно.

И. ХАРЖЕЕВ,
Буряадай хүдөө ажахын институдай доцент, экономическа эрдэмэй кандидат.



УЯЛГАЯА БОЛЗОРhООНЬ УРИД ДҮҮРГЭБЭ

КЕМЕРОВСКЭ область. Кузбассай «Кедровский» гэжэ разрезэй горнягууд түсэбhөө гадуур нүүрhэ малтан абаха жэлэйнгээ социалис уялгануудые болзорhоо урид дүүргэбэ. Хахад жэлэй туршада даабариhаа гадуур 34 мянган тонно түлишэ Сибириин, Казахстаний болон Ураалай нүүрhэхэрэглэгшэдтэ эльгээгдээ.

Тус разрез нэмэл аргаар нүүрhэ абадаг талмайнуудаа жэл бүри [...] гэдхэнэ. Юhэдэхи табан жэлэй [...]тэ сүүдхэдээ 11 мянган тонно нүү[...]hэн малтан абтадаг болохо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүүрhэндэ хү[...]тэр газарай хүрьhэ малтажа үгэх[...] тулада «Кедровский» разрезэй хо[...]дохи участогта ЭКГ-4У экскава[...] ерээд байна.

ТАСС-ай фотохрони[...]

ХУРЯАЛГЫН УРЯА—ШАНАР

Июль hара өөрынхеэ абажал байна. Таряа хуряалгын хүдэлмэри оронпой хойто, зүүн районуудта үргэнөөр захалба. Саратовска областиин Волгын саада бэеын, Удмуртиин, Оренбургын областиин урда районуудай ажахынууд таряагаа хадажа эхилээ. Ургасыa богони болзорто, гээлтэ хоролтогүйгөөр, hайн шанартайгаар хуряаха гээшэ таряашадай гол зорилго болоно.

СССР-эй Центральна статистическэ управлениин мэдээсэhэнэй ёhоор, июлиин 15-да колхоз, совхозуудта 7729 мянган гектар дээрэhээ ороohото, ороohото-бобово (кукуруза оруулангүй) ургамалнууд хадагдаhан байгаа. 4682 мянган гектар гэхэ гү, али хадагдаhан талмайн 61 процент дээрэхи таряан сохигдоо.

России Федерацида — 3728 мянган, Украинада — 1307 мянган, Казахстанда — 1210 мянган гектарай ороohото, ороohото-бобово ургамалнууд хадагдаад байба. Тус тустаа 45, 42, 85 процент талмайнууд дээрэхи таряаниинь сохигдоhон байха юм.

Кубаньда, Ставропольда, Дондо тарна хадалга түлэг дундаа. Тэрэнэй уряа — эрхим шанар. Механизаторнуудай ажалые hайнаар эмхидхэhэнэй, ажалайнь түлбэрине зүбөөр табиhанай ашаар амжалта туйлагдана гэхэдэ алдуу болохогүй. Жэшээнь, Кубаньда даб дээрэхи, шалгахы сохилто үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Тиигэhэнэй hүүлээр комбайнернууд ажалайнгаа үрэ дүн улам бүри hайжаруулхые оролдоно.

(ТАСС-ай корр.).

ОРЁО ПРИБОРНУУДЫЕ БҮТЭЭГШЭД

ФОТО РЕПОРТАЖ



Республикымнай прибор бүтээлгын промышленностиин түрүүшын предприятинуудай нэгэн болохо, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ «Теплоприбор» завод өөрын hонирхолтой түүхэтэй. 1940 ондо эмхидхэгдэhэн «Металлоширпотреб» болон мотоор заhабарилгын заводуудhaa эхи заха абана. Эдэ хоёр завод анхандаа юрын багахан мастерскойнууд байгаа. Түмэр амhарта пеэшэнүүдэй үүдэ, элдэб хадааhа хадаг, мүн хүдөө ажахын машинануудай детальнуудые заhабаридаг мастерскойнууд хүгжэжэ, хожомоо заводууд болоhон юм.

Хүгжэлтын бага бэшэ зам гаталжа гараад, эдэ заводууд 1961 ондо «Теплоавтоматика», «Буряткабель» гэжэ нэрлэгдээ hэн. 1964 ондо эдэ хоёр завод нэгэдхэгдэжэ, «Теплоприбор» завод байгуулагдаа hэн.

Заводой бии боложо, нэрэ солоо дурдуулжа эхилhэнhээнь хойшо арбан жэл үнгэрбэ. Предприятиин түүхэдэ арбан жэл ехэ болзор бэшэ. Харин манай коллектив энэ болзор соо хүгжэлтын ехэ зам гаталан гараа.

Мүноо заводой суу гансa орон дотороо дэлгэрээ бэшэ. Халуун ууралай даралта шалгадаг 38 элдэб тухэлэй орёо приборнууд ороной олон область, хизаарнуудта эльгээгдэхэhээ гадна, хилын саана hайн мэдээжэ болонхой. Заводто бүтээгдэдэг приборнууд Бөлгари, Польшо, Румыни, Югослави, мүн Итали, Япон, Инди, Иран, хамта дээрээ дэлхэйн 60 оронуудта эльгээгдэнэ.

Дэлхэйн дэлгүүр дээрэ гүйсэтэй продукци эрхим шанартай байхаhаа гадна, газаа талаhaa харахада гоё hайхан, зохид байха ёhотой. Эгээл иимэ приборнууд манай заводто бүтээгдэдэг болоо. Ашаглалгада найдамтай бэхи приборнуудые худалдан абадаг оронуудай жэл бүхэндэ олоноржо байhаниинь энээниие элеэр харуулна.

hайн бэлэдхэлтэй, дүй дуршэлтэй кадрнууд заводто хүмүүжэн ургаа. Өөhэдынгөө мэргэжэл hайнаар шудалhан олон хүдэлмэришэд, инженер, техникүүд заводто ажаллана. Тэдэнэй 28-ниинь Эхэ оронойнгоо орден, медальнуудта хүртэнхэй. Урдань мастерскойдо, заводто ажаллаhан, шэнэ заводой эмхидхэгдэhэнhээ хойшо тэрэниие хүтэлбэрилжэ ябаhан И. С. Сырэв, модельщик К. С. Брянский, слесарьнууд Р. И. Федоров, Г. Е. Соктоев, токарьнууд А. Л. Меньшиков, М. К. Пластинин, М. Ц. Цыренжапов, Д. А. Баранникова, электрик Ю. Е. Пархинов, шэрдэгшэ М. Я. Пашинская, мүлигшэ Т. М. Зорина болон бусад мэргэжэлтэд, хүдэлмэришэд заводой үйлэдбэриие хүгжөөхэ хэрэгтэ бага бэшэ туhа нэмэри оруулаа.

Шудхалгын цех заводой түрүү үйлэдбэри юм. Цехэй үйлэдбэри оньhожоруулагдаhан, шэнэ техникээр хангагдаhан байна. Эндэ толилогдоhон зураг дээрэ слесарь Е. С. Иванов, цехэй начальник, Ажалай Улаан Тугай ордento Ю. Г. Ильков шудхалгын конвейерэй дэргэдэ байна. Шудхалаа хэгшэд заводой цехүүдэй дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ түрүү hуури эзэлээ.

Цехэй гурбадахи хүдэлмэришэн бүхэн заводой ветеран байха юм. Шудхалаа хэгшэд завод дотороо эгээл түрүүлэн коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргэдэ хүртэhэн, табан жэлэй шиидхэхы жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэhэн байна. Цех энэ жэлэй эхинhээ хойшо амжалтатайгаар ажаллана. Сагые ахин ажаллагшад эндэ олон. Цехэй хүдэлмэришэдэй гурбанайнь нэгэ хүби дүрбэн жэлэй даабариие болзорhoонь холо уридшалан дүүргээд, ерэхэ жэлэй түсэбөөр ажаллажа байна. Слесарь Е. С. Иванов табан жэлэйнгээ даалбариие дүүргүүтэй боложо, 1975 оной ноябрь hарын тоосоогоор ажаллажа эхилээ.

Холо ойгуур hайн мэдээжэ болоhон продукци бүтээн гаргажа байгаа энэ коллектив үйлэдбэреэ техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлээ, мүн культурна, ажаhуудалай ехэ барилга хэhэн байна. hүүлэй жэлнүүдтэ эндэ спортын байшан, тус бүридөө 80 байратай гурбан гэр, аяншалгын гурбан бааза, хоёр столово, хүүгэдэй комбинат, сэсэгүүдые ургуулха оранжерей барилhан юм.

Оранжерейгээрээ заводой бүхы коллектив омогорхоно гээ haa, үлүү юумэн үгы. Элдэб модо, сэсэгүүдэй ургажа байхада, хүнүүдэй досоо hайн, тэнюун болодог. Ногоон ургамал агаар сэбэрлэдэг. Хүдэлмэришэдтэ бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха эрхэ байдал байгуулха хэрэгтэ ногоон ургамал бага бэшээр нүлөөлдэг гэжэ мэдээжэ. Тиимэhээ заводой цехүүд, таhагууд соогуур олон сэсэг бии. Таримал ногоон, модоор бүрхөөгдэhэн сквер, талмайнууд заводой цехүүдые тойроно. Заводой 23 мянган дүрбэлжэн метр талмай, — харгы, тротуар асфальтаар хушагданхай. Эндэ 1200 элдэб модон, гоё hайхан 25 мянган таримал hөөг бургааhан hуулгагдаа. Харин оранжерел соо элдэб янзын 60 мянган шахуу рассада жэл бүхэндэ ургуулагдана. Завод жэл бүхэндэ үнгэргэгдэдэг сэсэгүүдэй городой ба районой выставкэнүүдтэ хабаадалсадаг, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэдэг. Ямар нэгэ баясама ушар сэсэггүйгөөр тэмдэглэхээ болинхой. Хүдэлмэришэдэй наhанай ой тэмдэглэхэдэ, үнинэй хүдэлмэришэдые пенсидэ үдэшэхэдэ, залуушуулай айл бүлэ болоhоноо тэмдэглэхэдэ, үйлэдбэриин түрүүшүүлые түйлаhан амжалтаарнь амаршалхада баглаа сэсэгүүдые заатагүй барюулдаг заншал заводто бии.

Заводой 10 жэлэй ойе тэмдэглэхэдэ, мүн лэ олон баглаа сэсэгүүд, үнэтэ шангууд хүдэлмэрилэгшэдтэ барюулагдаба. Ажалай 25 ветеранууд Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэг — ковёрнуудаар шагнагдаа. Үйлэдбэриин 25 түрүүшүүлдэ баяр хүргэгдэhэн, ээлжээндэ байнгүйгөөр автомашина, холодильник абаха эрхэ үгтэhэн байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Заводой приборнуудые хайрсагуудта хэжэ ябталдаг участогай түрүү хүдэлмэрилэгшэд Р. М. Зиганшина (зүүн гарhaa), А. С. Соболева Болгариин Арадай Республика эльгээгдэхэ приборнуудай документ шалгажа байна. 2. Шудхалгын цех соо. 3. Сэсэгүүдэй оранжерейн нэгэ булан.

Р. МАКАЛЬСКАЯ,
А. ИСТОМИНОЙ фото.





ФРАНЦУЗ ЖУРНАЛИСТ МАНАЙДА

РЕДАКЦИДА БОЛОhОН УУЛЗАЛГА

Аяар холын Франци оронhоо Буряадай АССР-тэ айлшаар түрүүшын журналист ерэбэ. Айлшаар манайда ерэhэн Морис Тенго гэгшэ Гренобль хотодо хэблэгдэдэг «Дофине либере» газетын эрхим репортернуудай нэгэн юм. Тэрэ СССР-тэ зургаадахяа айлшалжа ерэhэн байна. Зорилгонь гэхэдэ, тэрэ совет ороной ажалшадай мүнөөдэрэй ажабайдал зураглан харуулха юм. Удаань манай орон тухай ном хэблүүлхээр шиидэнхэй.

Франциhaa ерэhэн айлшан өөр тухайгаа иигэжэ хөөрэнэ: «Өөрөө инженер-химик мэргэжэлтэйшье haa, 1944 онhoo хойшо журналист болоо hэм». Мүнөө тэрэ 53 наhатай. Морис Тенго гэгшын хүдэлдэг «Дофине либере» газетэ Францида хэблэгдэдэг газетэнүүд соohoo эгээл олон уншагшадтай болонхой. Мүнөө нэгэ миллионhoo дээшэ газетэ Франциин 60 департаментын ажалшадай дунда тарадаг.

Морис Тенго гэгшэ Франциин гадаада оронуудаар харилсадаг уласхоорондын асуудалнуудаар hонирходог hэн тула дэлхэйн олон оронуудта хүрэhэн байна. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ Эфиопи, Дүгын Зүүн зүгтэ ошоhон, байгша ондо Португали хүрэhэн тухайгаа репортаж бэшэhэн байна. Франциин мэдээжэ журналистые манай ороной хүгжэлтэ hонирхуулна. Тэрэ өөрынгөө тэмдэглэлнүүд дотор совет ороной ажалшадай ажабайдал, ажал хүдэлмэри тухай үргэнөөр харуулха эрмэлзэлгэтэй.

— Ерээдүйдэ Сибирь дэлхэй дээрэ эгээл томо индустриальна район болохо гэжэ батаар этигэнэб,—гээд Морис Тенго республикын «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй журналистнуудтай уулзахадаа хэлэбэ.—Илангаяа танай республикын промышленность, хүдөө ажахы хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байгаа юм байна. Улаан-Үдэ хото намайе ехэтэ hонирхуулаа. Юуб гэхэдэ, шэнэ барилганууд зохидоор, нюдэндэ таатайгаар баригдаhан, гоё hайхан байгаалитай бшуу. Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй аймагаар хүрэхэдөө, миний түрэл Франциин түбэй аймагуудтал адли үзэсхэлэн hайхан байгаалитай байба. Байгал тухай ганса үгөөр хэлэхэдэ, ехэл hайхашаагааб,—гээд тэрэ үгэеэ үргэлжэлүүлнэ.

Франциhaa ерэhэн айлшан Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхоз, «Забайкалец» гэжэ ан үсхэбэрилдэг совхоздо хүрэжэ, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаhан байна. Мүн Франциин журналист Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. С. Семеновто ороо.

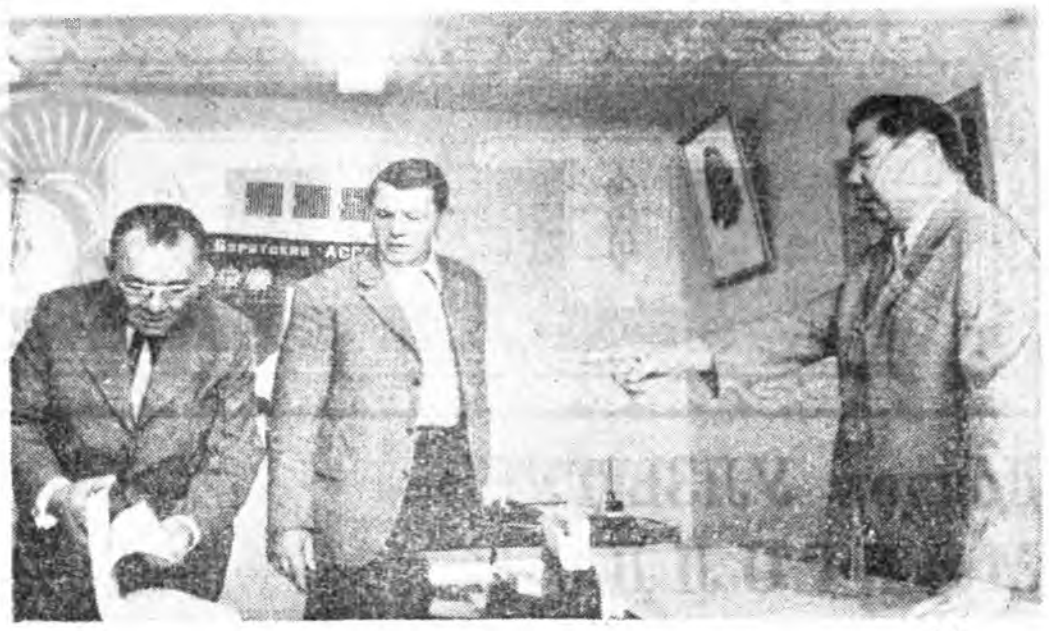
Морис Тенго гэгшын бэшэхэ ном доогор манай үргэн Буряад ороной ажалшадай ажал хүдэлмэри, hонирхолтой уулзалга, үзэсхэлэн гоё хизаар тухай бэшэгдэхэ юм.

Буряадай журналистнууд Франциhaa ерэhэн нүхэртөө манай республика болон орон дотор амжалтатайгаар айлшалхыень хүсэhэн байна.

В. ХАРАХИНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарhaa): Морис Тенго Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. С. Семеновтой уулзалгын үедэ. Тэрэнэй СССР соогуур аяншалхадань АПН-эй Баруун Европын оронуудай главна редакциин редактор В. П. Михнович үдэшэжэ ябалсаа.

В. ГАУЧЕНОВЭЙ фото.



МОСКВА—СЭСЭРЛИГ СОО УМБАДАГ ХОТО

1974—1975 онуудта ниислэл хотого бүри гоё hайхан, болбосон түхэлтэй болгохо тухай КПСС-эй Московско городской комитет, хотын Совет хаяншаба. Мододые олоор hуулгаха, сэсэгүүдые тариха хүдэлмэри хэмжээ ябуулгануудай дунда горитой hуури эзэлнэ. Мүнөө эндэ 1000 шахуу промышленна предприятиин хүдэлмэрэ байгаашье haa, ниислэл хотын дэбисхэрэй гурбанай нэгэ хубидань модод, сэсэгүүд таригданхай.

Мүнөө Москвада ажаhуудаг хүн бүхэндэ 20 дүрбэлжэн метр таримал хүртэнэ. Харин Вензэдэ — 12,5 Парижда — 5,6, Токиодо хүн бүхэндэ оройдоол 1 дүрбэлжэн метр таримал хүртэдэг юм. Хэдэн арбаад парк, олон зуугаад бульвар, олон тарималтай талмай эндэ бии. Жэл бүри скверүүд соогуур, үйлсэ гудамжануудта хэдэн зуугаад мянган модод, сэсэгүүд таригдана. Тэнгэл үнгэрэгшэ хабар 800 мянга гаран модод hуулгагдаа, миллионhoo үлүү сэсэг таригдаа.

Ойрын жэлнүүдтэ ниислэл хотын ногоон талмай эндэ ажаhуудаг хүн бүхэнэй 30 дүрбэлжэн метр болохо юм. Хото город дорохи газарые hайнаар ашаглаhанай үндэhөөр шэнэ сэсэрлигүүд бии болгогдохо. Гаражнууд, автомашинануудай тогтохо газарнууд, худалдаа наймаанай ба хүн зоной ажаhуудал хангаха олон предприятинууд газар доро баригдаха зэргэтэй.

Тиихэдэ хотын агаар арюун сэбэр болохо бшуу. Таримал ногооной элбэг болоходонь, элдэб түрэлэй шубууд ниишэ бусажа ерэхэл. Москва мүрэнэй hабые сэбэрлэhэнэй hүүлээ загаhад бии болоо. Ой соохи паркнуудта амидардаг хэрмэн, заряа, хандагай болон гэрэй амитадта москвагайхид саг үргэлжын анхарал хандуулна. Мал аргалдаг 15 эмхи Москвада нээгдэнхэй.

Байгаали сахин хамгаалха тусхай бүлгэм эмхидхэгдэнхэй. 1,5 миллион хүн hайн дураараа тус бүлгэмэй бүридэлдэ ороо.

Майя ШЕБЕНТОВА,
АПН-эй корреспондент.

ХИЛЫН САНАhAA
телефон·телеграф·радио

БЕРЛИН

ГДР-эй ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

ТАСС

Германиин Демократическа Республикада ургаса хуряалгын халуун хаhа саг эхилбэ. 10 мянга шахуу комбайн таряалангууд дээрэ гаргагдаа. 2,4 миллион шахуу гектар талмай дээрэhээ ороohoто ургамалнуудай ургаса хуряагдаха байна.

Республикын таряашад-кооператорнууд ургаса хуряалгаяа богони болзор соо үнгэргэжэ, ГДР-эй 25 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй уялганuудаа дүүргэхые шиидэнхэй — эдэнэр гектар бүриhөө 43 центнер таряа хуряахые hайдана.

Орон доторхи тарилгын бүхы талмайн 70 гаран процентые индустриальна аргаар элдүүрилдэг шэнээр байгуулагдаhан кооператив хоорондын 1.200 нэгэдэлдэ энэ жэлэй ургаса хуряалга түрүүшын туршалга болохо юм.

ВАШИНГТОН

«Замбуулинай недели» США-да үнгэргэгдэжэ эхилээ

ТАСС

«Замбуулинай недели» июлиин 16-haa Холбоото Штадуудта үнгэргэгдэжэ эхилбэ. Энэнь американ түрүүшын космонавтнуудай hapa дээрэ бууhаар табан жэлэй ойдо зорюулагдана.

США-гай президент Р. Никсон «Замбуулинай недели» үнгэргэхэ тухай соносхоходоо, иигэжэ мэдүүлээ hэн: «Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ үеэр абтаха ойлгомжонууд эрдэм болон техникын, медицинын ба промышленностиин hалбаринуудай талаар мүнөө хүнэй ой ухаанда орошогүй хүгжэлтэ дэбжэлтэ хангаха байха».

ЛИССАБОН

Португалиин шэнэ правительство

ТАСС

Премьер-министр Ваcку Гонсалвиш түрүүтэй Португалиин Саг зуурын шэнэ правительствын эмхидхэгдэhэн тухай Португалиин президент ди Спинола соносхоо.

Сэрэгэйхид — «Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй» түлөөлэгшэд, мүн Португалиин политическэ гол партинуудай — Коммунис, социалис ба арадай-демократическа партинуудай түлөөлэгшэд коалиционно шэнэ правительствын бүридэлдэ оробо. Португалиин Коммунис партиин Генеральна секретарь Алваро Куньял — портфельгүй министрэй, социалис партиин генеральна секретарь Мариу Соариш гадаадын хэрэгүүдэй министрэй тушаал дааба. Подполковник Мариу Фермину Мигел национальна оборонын министрээр томилогдоо.

Саг зуурын хоёрдохи правительствые эмхидхэлгэ — ороной ниитэ-политическэ байдалые бүри демократическа болгохо замдахи шэнэ алхам. мүн. Португалиин коммунистнууд. социалистнууд, бүхы демократуд Васку Гонсалвишай правительствые бүрин дэмжэнэ.

ВАШИНГТОН

Сагаан байшангай пресс-секретариин мэдүүлгэ

ТАСС

США-гай правительствын гадаадын политическэ ябуулгада үндэhэ баримтагүйгөөр халдан, сенатор Джексон өөрыгөө магтаха, дээгүүр абхуулхые оролдоно гэжэ хэблэлэй асуудалнуудаар Сагаан байшангай секретарь Р. Зиглер мэдүүлбэ. Джексон телевиденеэр хэдэн удаа үгэ хэлэхэдээ, президентын баримталан бэелүүлдэг политикые. тодорхойлон хэлэбэл, совет-американ харилсаан тухай политикыень зорюута хазагайруулhан байна гэжэ Р. Зиглер тэмдэглээ.

Джексон иимэ гэмнэлгэнүүдые хэхэдээ тусхай материалнуудтай, тэрэ тоодо США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджерэй пресс-конференци дээрэ хэлэhэн үгэтэй танилсаашьегүй байха юм гэжэ Р. Зиглер мэдүүлбэ. Энэнь сенаторай худал хуурмагаар гэмнэhэн гурбадахи ушар болоно гээд Сагаан байшангай пресс-секретарь тэмдэглэбэ.

КИПРЭЙ ХЭРЭГТЭ ХАМААРАЛГЫЕ БУРУУШААНА

Дундада далай дээрэхи энэ республикын хуулита правительствые унагааха зорилготойгоор Кипрэй дотоодын хэрэгүүдтэ Грециин бүдүүлигээр хамааржа байhыень дэлхэйн олон оронуудай гүрэнэй ба ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, нүлөө ехэтэй газетэнүүд эрид шууд буруушаана.

БЕЛГРАД. Кипртэ болоhон сэрэгэй үймөө буhалгаан хадаа Кипрэй Республикын бэеэ даahан, дулдыданги бэшэ, бүтэн бүрин байдалые бүдүүлигээр эбдэhэн ябадал болоно гэжэ СФРЮ-гэй президент, СКЮ-гэй Түрүүлэгшэ И. Броз Титын мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

БЕРЛИН. Кипртэ болоhон сэрэгэй үймөө буhалгаан — Афинын зонхилхы бүлэгүүдэй үйлэдэhэн зэрлиг муухай хэрэг мүн гэжэ ГДР-эй Эб найрамдалай Соведэй мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ.

БУХАРЕСТ. Кипрэй дотоодын хэрэгтэ хариин оронуудай зүгhөө сэрэгээр хамааралгые болюулха эрилтэ Румыниин олониитэ табина гээд Аджерпрессэй мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Энэнь уласхоорондын шахардуу байдал hулаpуулха, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа hайжаруулха хэрэгтэ ехэ аюул тохёолдуулна, ООН-ой Устав бүдүүлигээр эбдэhэн ябадал болоно.

СОФИ. Кипртэ болоhон зэбсэгтэ үймөөн хёморооной түлөө хархис хүсэнүүд ехэ гэм зэмэтэй. харюусалгатай гэжэ «Работническо дело» газетэ бэшэнэ.

НЬЮ-ЙОРК. Макариосай хуулита правительство унагааха зорилготой ябуулгын түлөө Афинын зонхилхы бүлэгүүд ехэ гэмтэй гэжэ американ газетэнүүд бэшэнэ.

КАНБЕРРЭ. Кипртэхи сэрэгэй үймөө буhалгаанда эсэргүү демонстрацинууд Сиднейдэ, Мельбурнда, Аделаидада болобо.

(ТАСС).

ЛОНДОН

ПРЕЗИДЕНТ МАКАРИОСАЙ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ТАСС

Кипрэй президент архиепископ Макариос июлиин 17-до Англи ерээ. Кипртэхи сэрэгэй урбалта Афинын сэрэгэй засагаархидаар үүдхэгдээд, национальна гвардида алба хэдэг грек офицернүүдээр эмхидхэгдэhэн байна гэжэ эндэ ерэмсээрээ корреспондентнүүдтэ мэдүүлбэ. «Тэдэнэр намайе алахаар hэдэн, Президентын ордонгые миномёдуудаар ба бусад зэбсэгүүдээр буудаhан байна,— гэжэ Макариос хэлэбэ. —Добтолгын үеэр ордон hандаргагдаа. Намайе алуулаа гэжэ радиогоор мэдээсээ hэн. Теэд, амиды мэндэ байхыемни харана ха юмта даа». «Би Кипрэй арад зоноор hунгагдаhан президент гээшэб»,— гэжэ Макариос тэмдэглээ.

Архиепископэй хэлэhэнэй ёhoop, тэрэ Президентын ордонhoo гаража, Пафос хотодо хоргодоhон байна. Тэндэ байхадаа, Кипрэй арад зондо радиогоор хэдэн удаа хандаа. «Июлиин 16-най үглөөгүүр национальна гвардиин сэрэгэй судна радиостанциие буудажа, hандаагаа hэн гэбэ. Тиихэтээ хамта, бронемашинанууд, танкнууд Пафос хото тээшэ дабшаhан байгаа юм».

Киприот арадтаяа хамта Кипртэ үлэхые хүсөөшье haамни, арал дээрэhээ гаража ошохые ушар байдал баадхаа гэжэ Кипрэй президент тэмдэглэбэ. Грецкэ хунтын hабарта оронгүй, Кипрhээ гаража ошоhомни дээрэ гэжэ тоолоhон байнаб гэжэ Макариос нэмэбэ. Нюуса байдалда оролгые зүб шиидхэбэри гэжэ хэлэхэгүй байнаб. Оронhoo гаража ошоод байбашье, зонхилхы ёho гуримда эсэргүүсэн тэмсэхэдэнь, түрэл арадтаа үрэ ехэтэй туhа хүргэхэб гэжэ бодомжолноб.

ЛОНДОН

Президент Макариос үгэ хэлэбэ

ТАСС

Президентые амаршалхаяа суглаpahан хэдэн мянгаад грек-киприодуудай урда Кипрэй президент Макариос үгэ хэлэхэдээ, сэрэгэй хунтын засаг захиргаание киприодууд хэзээдэшье зүбшөөхэгүй юм гэжэ мэдүүлээ.

«Энэ хүшэр бэрхэтэй үедэ таанадай дэмжэлгэ Кипрэй арад зоной тэмсэлдэ туhа хүргэхэ байна», — гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Кипр дээрэхи үймөө Грециин сэрэгэйхид эмхидхээ гэжэ президент Макариос тэмдэглэhэн байна. «Сүлөөтэ байдалаа өөhэдөө шиидхэхэ эрхыень Кипрэй арад зонhoo хаhахын тула Грециин сэрэгэй хунта энэ үймөө татаба», — гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Суглаpагшад Макариосые амаршалhан байна: «Арад» зон шамтай хамта», «Президент мандаха болтогой!», «Кипртэ эрхэ сүлөө, демократи олгохо».

ПЕКИН

Пекин ба Кипртэхи байдал

ТАСС

Кипртэхи байдал тушаа Хитадай газетэнүүд нэгэшье үгэ дурдаагүй байhаар. Албанай хэрэгээр Пекиндэ ерэhэн архиепископ Макариосые оройдоо 2 hарын урда тээ угтахадаа, хани барисаатай байхаар, туhалхаар, дэмжэхээр найдуулhан Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд Кипртэхи үймөөн тухай дуугай байна. Бэеэ даahан байдалайнгаа, демократическа эрхэнүүдэйнгээ түлөө, Грециин зонхилхы ёho гуримай мэдэлдэ орохогүйн түлөө тэмсэхэдэнь киприот арадые дэмжэхэ уряатайгаар президент Макариосай хани барисаата оронуудта хандахадань, КНР хрюу үгөөгүй.

БЕЙРУТ

КИПРТЭХИ БАЙДАЛ

ТАСС

НАТО-гой удамаршадай дэмжэлгэ, тухиралга доро Грециин сэрэгэйхидэй Кипртэ үүдхэhэн үймөөн үргэлжэлhөөр. Телеграфна, телефонно холбооной таhалдуулагдаhан ушарhaa арал дээрэхи байдал тухай тодорхойгоор мэдэхэнь хүшэр бэрхэтэй.

Национальна гварди аралые мэдэлдээ абаад, президент Макариосай правительствада үнэн сэхэ хүнүүдэй эсэргүүсэлтые дараба гэжэ үймөө татагшадай эзэмдэл абаhан Никозидохи радиостанци дамжуулна. Арал дээрэхи байдалай «заhаржа байhые» элирхэйлэн харуулхые оролдон, үймөөнэй удамаршад Никозидохи уласхоорондын аэропортые зорюута нээhэн, ниислэл хотодо соносхогдогшо комендантска часые халта хорооhон байха юм.

Кипрэй арад зон зориго мохонгүй, үймөө татагшадта эсэргүүсэн, эрэлхэгээр тэмсэнэ гэжэ ондоо мэдээнүүдhээ элирнэ. Грециин сэрэгэй табималнууд аралые мүнөө хүрэтэр мэдэлдээ абаагүй байhаар гэжэ Турциин общинын Кипртэхи «Байрак» гэжэ радиостанци мэдээсэнэ. Июлиин 18-най үглөөгүүр аралай элдэб хубинуудта буудалдаан болоhон байна гэжэ Кипртэхи Англиин сэрэгэй баазануудай радиостанци дамжуулаа. Үймөө татагшадта киприот арадай шанга эсэргүүсэлтэ хэжэ байhан тухайнь «Файнэншл таймс» газетын Никозидо байдаг корреспондент бэшэнэ.

Информационно агентствэнүүдэй мэдээсэлнүүдэй ёhoop, даб дээрэхи баримтанүүдhээ харахада, Кипр дээрэ болоhон байлдаануудай үеэр 300 хүн алуулhан байна. Никози ба бусад хотонуудта ехэ гарза хохидол ушаруулагдаа. Никозидохи Президентын ордон сүм hандаргагдаа. Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын байшан. Кикко гэдэг hүмэ мүн лэ hандаргагдаhан байна. Совет соёлой түбые ехэ бууgaar, автомадаар буудаба. Грециин солдадууд, офицернүүд ниислэлэй бүхы хүдэлөөе хинана. Энэ хотодо телефоной холбоон таhалдуулагданхай. Газаа тээhээ Никозидо орохо харгы замууд хаагданхай.

Засаг гартаа абаhан үймөөшэд хашалта харшалалтануудые, хардалга мүрдэлгэнүүдые хэнэ. Кипрэй хуулита правительствын тала баридаг, зүүнэй үзэлтэй эмхинүүдэй 1.200 гэшүүние барижа хаагаа.

Грециин офицернүүд «правительство» эмхидхэн байгуулба. Кипрые Грецидэ ниилүүлэн хамтаруулжа, тэрэниие НАТО-до абахые оролдодог хүнүүд энэ правительствын бүридэлдэ ороhон байна. Жэшээлэн хэлэбэл, Ларнакын аралжаа наймаашан Д. Димитриу «гадаадын хэрэгүүдэй министр» болоо, Кипрые Грецидэ нэгэдүүлхын түлөө оролдолго гаргадаг байhaараа мэдээжэ болоhон П. Димитриу «дотоодын хэрэгүүдэй ба оборонын министрэй» тушаал эзэлбэ. hүйдхэлтэ ябуулга хэhэнэйнгээ түлөө түрмэдэ хаагдаhан К. Савериадис түрмэhөө гарамсаараа, «хэлхеэ холбооной министр» болгогдоо. Харин тэрэниие үмөөрhэн адвокат К. Адамидис «юстициин министрэй» тушаалда оробо.

Афинын засагаархид арал дээрэ эзэмдэлгэеэ батадхахые шармайн оролдоно.

ЛОНДОН

Эджевит Лондон ерэбэ

ТАСС

Турциин премьер-министр Бюлент Эджевит июлиин 17-ной үдэшэ эндэ ерээ. Кипртэхи байдал тухай асуудалые Англиин правительствтай зүбшэхэ зорилготой ха.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- *Урдын түүхэ уудалжа үзэхэдэ...*
- **Арадай аман зохёолһоо.**
- Элдэб һонинууд.

Дондок УЛЗЫТУЕВ—МОНГОЛДО

Буряад поэзиин алтан жасада нэрээ мүнхэлэн үлөөһэн поэт Д. Улзытуевай шүлэг, поэмэнүүд МНР-эй гүрэнэй газетэ, журналнуудта 1950-аад онһоо хойшо толилогдожо эхилһэн түүхэтэй.

Буряад поэзиин онсо шэнжые үргэдхэн хүгжөөһэн бэлигтэ дуушан Д. Улзытуевай шүлэгүүдые уншахада, үргэн уужам тала нютаг нюдэндэ харагдажа, буряад хэлэнэй аялга шэхэндэ дуулдадаг. Шүлэгүүдынь уран хурса, уян нугархай, ирагуу һайхан хүгжэм мэтэ найруулгатай байдагынь түрэлхи буряад хэлэеэ нэбтэрхэй һайн мэдэдэгэйнь нэгэ шэнжэ бэлэй.

Байгалай уһандал
арюун тунгалаг,
Басаганай миһэрэлдэл
урин налгай
буряад хэлэмнай
Эртын манандал
үнжэгэн сагаан лэ,
Эхын альгандал
энэрхы дулаан лэ
буряад хэлэмнай —

гэжэ бэлигтэ шүлэгшэ дэмы бэшээгүй һэн.

Буряад хэлэнэйнгээ баялигые ажабайдал сооһоо удхалан олодог бэлигтэ поэт Д. Улзытуевай зохёолнуудые Монгол уншагшадтай танилсуулха ябадалда, тэдэнэртэй суг Москвадахи Горькиин нэрэмжэтэ уран зохёолой дээдэ һургуулида һуража байхадаа танилсажа, нүхэд болоһон МНР-эй поэт М. Цэдэндорж, Ш. Цогт гэгшэд ехэхэн үүргэ дүүргэһэн юм.

Мүнөө поэт Ш. Цогт, оршуулагша Х. Цэвээн, С. Очиржав гэгшэдэй оршуулгаар Д. Улзытуевай шүлэгүүдэй, поэмын согсолбори «Эрин үеийн дуулал» гэһэн нэрэтэйгээр тусхай ном болгогдожо, МНР-эй гүрэнэй хэблэлдэ 2300 хэһэгээр хэблэгдэн гараба.

Энэ ном дотор поэдэй мэдээжэ шүлэгүүд, шэлдэг һайн зохёолнуудайнь нэгэн болохо «Ая ганга» гэһэн поэмэ ороно. Мүн поэдэй «Балтиин далайн эрьедэ» гэһэн бүлэг шүлэгүүд эндэ бии.

Нигэжэ Буряадай бэлигтэ поэт Дондок Аюшеевич Улзытуев Монгол орондо баһа нэгэ дахин айлшалба. Энэ хадаа аха дүү совет Буряадай уран зохёолшодые Монгол орондо хүндэтэйгөөр хүлеэн абадагай баһа нэгэ бодото гэршэ мүн.

Б. ЦЭРЭНДАШ.
Улаан-Баатар хото.

НОМОЙ ТАГ

УНШАГШАДТА ЭЛЬГЭЭГДЭХЭНЬ

1.

Монголой Арадай Республикын уран зохёолшодой номууд манай орон дотор, Буряадаймнай АССР-тэ олоор хэблэгдээ.

Монголой литературын үндэһэ һуури табигша Д. Нацагдорж, уран зохёолшод Ц. Дамдинсүрэн, С. Удвал, Ч. Лодойдамба, Б. Явуухулан, Ч. Чимит, С. Эрдэнэ болон бусадай номууд манай орондо хэдэ дахин хэблэгдэһэн байна. Жэшээнь, Ч. Лодойдамбын номууд найман хэлэн дээрэ арбан гурба дахин 1.4 миллион хэһэгээр, Л. Түдэбэй зохёол табан хэлэн дээрэ 344 мянган хэһэгээр гараа.

Һаяхан Буряадай номой хэблэлээр «Алтан соёмбо» гэжэ нэрэтэй шэнэ ном гаргагдаба. Энэ ном хадаа Монголой Арадай Республикын тогтоһонһоо хойшо үнгэрһэн 50 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдана.

Энэ ном соо 50 монгол поэдүүдэй шүлэгүүд ороһон байха юм. Жэшээлхэдэ, Монголой литературын үндэһэ һуури табигша Дашдоржийн Нацагдорж, поэдүүд Ц. Гайтав, Ц. Дамдинсүрэн, С. Дашдооров, Ч. Лхамсүрэн, Д. Сэнгээ, Д. Тарва, Н. Нямдорж, Б. Цэдэндамба, Ч. Чимит, Б. Явуухулан болон бусадай шүлэгүүд энэ ном соо оруулагданхай.

Энэ номые буряад поэт Ч-Р. Намжилов суглуулан согсолоо. Уран зурааша Н. С. Гурьянов энэ номые шэмэглээ.

Монгол поэдүүдэй шүлэгүүд болон поэмэнүүдые Буряадай уран зохёолшод Ц. Галсанов, Ч-Р. Намжилов, А. Бадаев, Г. Чимитов, Н. Жимбиев, Ц. Дондогой, В. Петонов, В. Намсараев болон бусад оршуулаа.

2.

Эдир үетэндэ зорюулагдаһан номууд Буряадай номой хэблэлээр ходо гаража байдаг.

Буряадай мэдээжэ уран зохёолшо, поэт Цэдэн Галсанов үхибүүдтэ зорюулһан шүлэгүүдые олоор бэшэнхэй. Һаяхан тэрэнэй шэнэ ном хэблэлһээ гараба. Тэрэнь үхибүүдтэ зорюулагдана. «Шэдитэ жэмбүүр» гэжэ нэрэтэй.

Дэлгэр гэжэ жаахан хүбүүнэй хулһаар жэмбүүр дархалаад, тэрээгээрээ наадаһан, шэдитэ үльгэр онтохо хоёр нюдөөрөө хараһан тухай энэ поэмэ соо хэлэгдэнэ.

Манай корр.

Арадай аман үгын абдарһаа

ХЭТЫН ЖАРГАЛАЙ ОДОН

Капитализмын гэнжые
таһалһан,
Хаанта засагые
хамхалһан,
Хүрэнгэтэн хубалзые
балтадаһан,
Хүниие мүлжэгшэдые
хадуурдаһан,
Хүдэлмэришэн,
таряашанаа магтанаб.
Хубисхалай шэрүүн
тэмсэлэй
Холын замые
гэрэлтүүлһэн,
Хүндэтэ үүргыень
тодоруулһан,
Хүсэтэ зэбсэгыень
олгоһон
Карл Марксаа магтанаб!
Улаан нара мандуулһан,
Унтаһан талые һэреэһэн,
Үргэн дайдые һэргээһэн,
Орон нютагыем
гэрэлтүүлһэн
Октябриин хубисхалые
магтанаб!
Оршолон дэлхэйе
хубилгаһан,
Үгытэй арадуудые
жаргуулһан,
Октябриин хубисхал
мандуулһан,
Урагшаа тэмсэлдэ
зорнгжуулһан
Ульянов-Ленинээ
магтанаб!
Баяд ноёдые усадхаһан,
Баатар тэмсэлые
хүтэлһэн,
Богоолто журамые
буталһан,
Бүхы дэлхэйе
гэрэлтүүлһэн
Большевик партияа
магтанаб!
Совет арадые
найрамдуулһан,
СССР гүрэн байгуулһан,
Социализмын жаргал
асарһан
Барагдашагүй далай
һургаалтай
Багша Ленинээ магтанаб!
Энхэ тайбан байгуулһан,
Эб найрамдал мандуулһан,
Ильичэй заабари
бэелүүлһэн,
Эрдэм арадтаа асарһан
Эхэ ороноо магтанаб!
Коммунизм тээшэ манаа
хүтэлһэн,
Хэтын жаргалай одон
болоһон,
Холын харгын гэрэл
болоһон,
Хүн түрэлтэнэй зүрхэн
болоһон,
Марксизм-ленинизм
мүнхэ мандахал!

Д. ЖИГМЫТОВ.
Зэдын аймагай
Дэрэстэй нютаг.

АРМАГАЙ ХАМНИГАД ТУХАЙ

Урдань Захаамин нютагта ажаһуудаг хүн зониие Сэлэнгын баруун бэеын буряадууд хамнигад гэжэ нэрлэдэг байһан юм. Теэд үнэн дээрээ Захаамин нютагай зон булта хамнигад бэшэ, ехэнхинь—буряадууд. Имагтал Захааминай зүүн-хойгуур ажаһуудагуудынь **Армагай хамнигад** гэжэ үниигһөө хойшо алдаршаһан.

Урданай хаанта засагай үедэ тэрэ нютагта Армагай буса түрэлтэнэй захиргаан гэжэ байһан юм. Тэрэ захиргаан газар, уһаар аргагүй ехэ, теэд зониинь үсөөншэг байһан гэдэг. Байгал далайда шудхадаг 9 гол, Зүүн-Зэдэ, Жаран-Хамни, Ториин табан хайлааһанһаа баруулжаа Дархинта хүрэтэр 5.708 десятина, 1.745 сажан газар гэжэ тоологдодог байһыень урданай хэрэг дансын саарһанһаа элирнэ.

Мүнөө үедэ Армагай хамнигадууд булта шахуу таража, Захааминай аймаг соогууршье, ондоо тээшэшье ябашанхай. Зарим нэгэниинь урдань хамнигадта хабаатайшье байһанаа, үгышье байһанаа мэдэхэгүй юм. Харин наһатайшаг болоһон зониинь мэдэхэшье байгаа һаа, хамнигадта хабаадахагүй зомди гэхэ байна. Захааминай болон Зэдын аймагууд соогуур тараад байгша хамнигадууд. багсаалан хэлэбэл, нэгэ мянгаад зон боложо болохо байна. Урдань Армагай управада хабаатай байһан буряад хамнигадууд Захааминай аймагай Мэлэ, Баян-Гол, Борто, буряадшье, ородшье Сэхирнүүдтэ, Хамни, Хуртага, Михайловка, Үлэгшэн мэтын нютагуудта, мүн Зэдын аймагай Алцаг, Армаг, Тори нютагуудаар дайралдаха юм.

Захааминаар ябахадаа, буряадуудтай хөөрэлдэхэдэ:

— Билэнэй дунда тунгусуудһаа (ортонгуудһаа) изагууртай нэгэшье хүн байхагүй. Мянга юһэн зуун хорёод гаран ондо Тэбхүүгэй хүбүүн Архип гэжэ оротон уг гарбалтай хүн байһан аад, наһа бараһан гэлсэдэг. Тэрэ хүн буряадһаа абаһан гансал хүбүүнтэй һэн ха. Тиигэжэ Захаамин нютагта оротон зоной уг таһарһан юм,— гэлсэхэ байна.

Тон түрүүшын буряадуудай Түнхэнһөө Захааминда зөөжэ ерэһэниинь гурбан зуун жэлһээ багал үнгэржэ байһан багсаатай. Тэрээн тухай нэгэ домогые Хуртага болон бэшэшье нютагуудта үндэр наһатай үбгэд, хүгшэд бага балшар ябахадаа дуулаһанаа хөөрэдэг юм. Тэрэ домог соонь юун тухай хэлэгдэнэб гэхэдэ, иимэ.

Урдын урда сагта Захаамин нютагта Сөөхэр ноён гэдэг өөрынгөө сэрэгүүдээр үнгэд-хамнигадтай дай хэһэн гэхэ. Сөөхэр ноёной сэрэгүүдэй ехэ олоороо алуулжа дарагдаха туйлдаа хүрэхэ үедэнь, өөрөө ноён хургаа таһа харбуулба ха. Тиигэжэ саашаа дайлалдаха аргагүй болоходоо, Ёлын үндэр шулуун хада өөдэ морёороо гүйлгэжэ гараад, ами наһаяа абарһан гэхэ.

Энэ домогой хэр үнэн гү, али худал байһые мүнөө мэдэхын аргагүй. Ёло гэжэ үндэр томо хада Захаамин нютагта бии юм. Тэрээн өөдэ хазаар морёор гүйлгэжэ гараха гээшэ бэрхэтэй. Зүгөөр үхэхэ туйлдаа хүрөөд байхадаа, хашуулжа мэгдэхэдээл, Сөөхэр ноён гаража ошоһон болоно гэжэ һанамаар.

Тиибэ яабашье Захааминда хилын харуулда алба хэхэеэ, Түнхэн нютагһаа буряадуудай ерэжэ байха үедэ ямар нэгэн гарбалтай үнгэд-хамнигад гэжэ амяараа бүлэг зон Хамни-Хуртагаар байжа болоо юм гү.

Тэрэ үнгэд-хамниган зон гээшэ мал ажалтай, һурша номоор ехэ мэргээр харбажа, ан гүрөөһэ агнадаг, өөһэд хоорондоо мүнөөнэй буряад хэлэнһээ ондоогоор хөөрэлдэдэг байһан ха гэжэ үбгэд, хүгшэд хэлэхэ байна. Үнгэд-хамнигад тухай ямаршье номдо, данса хэрэггэшье дурдажа бэшэһэн юумэн мүнөө болотор дайралдаагүй. Ямар уг гарбалтай, хаанаһаа ерэһэн зон байгаа юм, али энэ нютагта байһан үсөөн зон аад, үхэжэ хосороо, иишэ тиишээ таража, буряадуудай дунда шэнгэжэ дүүрээ гү гэжэ мэдэхын аргагүй болонхой.

Захааминай буряадтал Армагай хамнигадшье Байгалай эрье шадарһаа нүүжэ ерэһэн гэжэ эрдэмтэд хэлэдэг. Профессор Б. О. Долгих өөрынгөө шэнжэлгэ соо XVII зуун жэлэй һүүл багаар (1690—1695 онууд). Ю. Д. Тальско-Грыцевич XVIII зуун жэлэй гушаад онуудаар (1730). С. Г. Рыбаков гэгшэ XVIII зуун жэлэй хоёрдохи хахадта (1763) зөөжэ ерэһэн гэжэ хэлэһэн байдаг.

Хожомынь 1836 ондо Лорер гэжэ декабристын Хүлтүүгтэ нютаглаха болоод ерэхэдэ, оротон зоной олон урса балагаан гэрнүүдэй дунда модоор сабшамал ганса гэр байһан гэдэг. Тиимэһээ оротон зоной зарим нэгэниинь хожом болотор Байгалайнгаа эрьеэр нүүжэ ябаа.

Аймагай хамниган-буряадууд бултаараа нэгэн адли үндэһэн яһатан бэшэ. Тэдэ хамниган-буряадууд дүрбэн омог боложо хубаардаг: заягтай, сэнтигэн (ородоороо Цингидинов), 1-дэхи ба 2-дохи тэртэ. Тэрээн сооһоо заягтай сэнтигэн хоёр ёһотой тунгус (оротон) гарбалай омогууд болоно. Эдэ хоёр омогтон хайшан гээд Захааминда ерэхэ болоо юм гэжэ һонирхобол, иимэ ушартай.

Заягтай гэжэ омогой тунгусууд урда захань Монголой хадануud хүрэтэр, баруун тээшээ Хүтиин (ородоороо Китой) гол хүрэтэр. Эрхүү голоор, Түнхэнөөр, Байгалай эрьеэр агнуури хэжэ ябадаг байһан гэжэ профессор Б. О. Долгих бэшэдэг.

Сэнтигэн омогой тунгус зон Байгалай эрье шадар Зүлхэ (ородоороо Лена) мүрэнэй эхинһээ зөөжэ ерэһэн гэжэ профессор Б. О. Долгих бэшэһэн байдаг. Заягтай, сэнтигэн омогтон хамтараад, Хамар-Дабаагаар, Түнхэн нютагаар зайжа ябахалаа, гол түлэб тэртэ омогой буряадуудтай ехэ дүтэл танилнууд болоһон байха юм. Тэртэ омогой Батагадай түрүүтэй бүлэг буряадууд заягтай омогой тунгусуудтай хамтараад, Байгалай эрьеэр зөөлсэжэ ябадаг байгаа гэхэ. Өөрөө Батагадай тунгус һамгатай һэн ха. Тиигэжэ тэртэ омогой буряадууд Байгалай эрьеэр тунгусуудтай танилсаад, һүүлдэнь тэдэнээрээ Захаамин зөөлсэжэ ерээд, тунгусуудай Армагай буса түрэлтэнэй захиргаанда оролсоод байһаниинь мэдээжэ. Армагай захиргаанай хамнигадууд буряадуудтай удаан саг соо суг байхадаа, үсөөн зон байһан дээрэһээ буряадуудайнгаа нүлөөдэ орожо эхилээд, һүүлдэнь тэдэнтээ адли байра байдалтай, ажал хүдэлмэритэй, зан заншалтай болошоһон юм.

Тунгус омогтой хүнүүдээр яаралгүйхэн һуугаад, уг гарбал тухайнь хөөрэлдэбэл, мэдэхэ юумэеэ хөөрэжэ үгэдэг. Жэшээлхэдэ, Захаамин аймаг соогоо суутай ангуушан ябаһан, Мэргэн-Шагжа гэжэ нютагайнгаа зоной дунда алдар солотой ябаһан хүн өөрынгөө уг гарбалые манда хэлэжэ үгэһэн юм. Дан холоһоо эхилээшьегүй һаань, тэрээн соогоо һонирхолтой. Сосорой Шагжа гээшэ сэнтигэн омогтой хүн байһан. Саанаһаань наашань уг гарбалыень тоолоходо иимэ: Оно гэжэ эхилээд, тэрэнэй хүбүүн Моно, Монын хүбүүн Борогшон, Борогшоной хүбүүн Шагдар, Шагдарай хүбүүн Сосор. Сосорой хүбүүн Шагжа. Шагжын хүбүүн Сэсэрэн, Сэсэрэнэй хүбүүн Серёжо гээд һубаринхай

Армагай хамнигад зоной түрэлхи хэлэн үгы болохынгоо урда тэндэхи буряадуудай хэлэндэ өөрынгөө нүлөө үзүүлһэн байха юм. Энэнь юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, Армагай буряадуудай хэлэндэ хамниган үсөөн үгэнүүд ороод, юумэнэй нэрэнүүдые тэмдэглэдэг байгаа. Жэшээлхэдэ, **нохой хусаба** гэхэдээ **гоники гогорбо** (тунгусууд **гинахин гоголи** гэхэ) **басаган — һунааг** (тунгусаар **хунааг**); **хүбүүн — омолдиг** (тунгусаар **омолгин**); **хандагай — тоохи** (тунгусаар) **тоокин)** гэхэ мэтэ.

Армагай хамниган-буряадууд Захааминай буряадуудһаа хэлэнэйнгээ талаар ондоо илгаагүй шахуу, харин Армагай, Захааминай, Түнхэнэй буряадууд уг гарбалайнгаа талаар нэгэн байһан хойноо тэдэнэрэй хэлэншье хоорондоо илгаагүй гэхээр. Тэдэнэрэй хэлые литературна буряад хэлэнтэй жэшээлжэ харабал, багахан илгаа бии байна. Юумэнэй нэрэнүүдые абаад үзэхэдэ, литературна буряад хэлээр **амһарта** гэхэдэ, тэдэнэр — **мүнэһэн** гэхэ; **хохир** гэжэ үгые тэдэнэр — **ури, хай**; тортог гээшые **тоорог, хүгшэн абые** тэдэнэр — **таабин** гэдэг. Үгын үгүүлэлгэдэ абьянуудай илгаа байжа болохо, жэшээлхэдэ литературна буряад хэлээр — **нэбтэрхэ, нэбтэ,** тэдэнэрэйхеэр **ебтэрхэ, ебтэ; эрмэгтэй гутал — ермэг гутал, хутага — хотиго, зургаа** тооe жоргоо гэнэ. Эдэ бүлэг буряадуудай нютаг хэлэн Байгалай үмэнэдэхи буряад хэлэнтэй ехэ дүтэ байха юм.

Тиигэбэшье Армагай хамниган-буряадуудтай, мүн Захааминай буряадуудтай зэргэлжэ һуудаг сартуул нютаг хэлэнтэй адлирхуу байха юм. Жэшээлхэдэ, юумэнэй нэрэдэ дайралдадаг үгэнүүд. Литературна буряад хэлээр **тахил** гэдэг, Армагай хамниган буряадууд, Зэдын сартуулнууд болон монгол хэлэнүүдтэ **цүгцэ, цогц,** литературна буряад хэлээр **үмдэнэй хирмэ,** тэдэнэр — **тэлни (тэлеэ, тэлээ)** гэдэг.

Армагай хамниган-буряадуудай хэлэндэ ондоо тээ дайралдадаггүй үгэнүүд ушардаг Жэшээлхэдэ, литературна буряад хэлэндэ **үргэн** (охотноон болон жэжэхэн хулганын үбэлдөө эдихын тула суглуулһан үбһэн, үндэһэн, хоолос мэтын юумэн) гэдэг, харин армагай хамниган-буряадууд тэрэнние **ордо** га... хэлэдэг. Армагай хамни... буряадуудай хэлэндэ **туур... чи** (ангуушанай үмдэдэг ... һон түриитэй, арһан ула... гутал), **халтарн** хаташа... модон), **бүтээл** (юумэ... хабхаг) гэхэ мэтын үгэн... дайралдана.

Түүрэг (тюрска) хэлэн... һээ ороһон үсөөн үгэнүүд А... магай хамниган-буряадуу... хэлэндэ ушарна. Жэшээ... буряад литературна хэл... — **шагайта** (үхэр малай ... яын яһан) гэнэ. Тиихэдэ ... магай хамниган-буряаду... **зото,** түүрэг хэлэнүүдтэ ... **ёто, сото, чода, тода** гэ... Буряад литературна хэл... дэ **маюуза.** Армагай хам... ган-буряадууд **түрсүүг** (... һөөр оёмол хүнэг түхэ... амһарта), түүрэг хэлэнүү... — **торсук, дорзук, торс... турһык** (шэнгэн юумэ ба... жа байха гэжэ арһаар оё... амһарта).

Эдэ бүгэдэ адлирхуу зү... нүүдые хараад байхадаа, А... магай хамниган-буряаду... нютаг хэлэндэ (**тунгус, м... гол, түүрэг** хэлэнүүдэй ... нүүд дайралдана гэжэ т... дэглэмээр. Юунһээ боло... гэхэдэ. Армагай хамниг... буряадуудай сугларжа. ... бүлэг бии бололгодо орол... һон яһатанай (тунгус, ... ряад, монгол, түүрэг)бэе б... дээ нүлөө үзүүлһэн дээр... мүнөө болотороо мартагд... гүй ябаһаар.

Хожомоо саг жэлэй ... гэрхэ бүри Армагай хам... ган-буряадууд тухай, т... нэй нютаг хэлэн, удха үзү... хаана, юу хэжэ байһан... улам мартагдажа, тэрээн ... хай юуншье олдохоо бол... юм бэзэ. Тиимэһээ Захаа... най гү, али бэшэ тээхи... буряадууд тэдээн ту... юуншье гэжэ бага, ехэ... юумэ мэдээ һаа, угай бэ... болон тэрээндэ хабаатай ... доошье саарһанай ба... һаань, энэ статья бэшэ... хүндэ дуулгабалнь, ехэл ... вин, һайн байха бэлэй.

Д-Н. ДАМДИНОВ,
хэлэ, бэшэгэй
эрдэмэй кандидат.



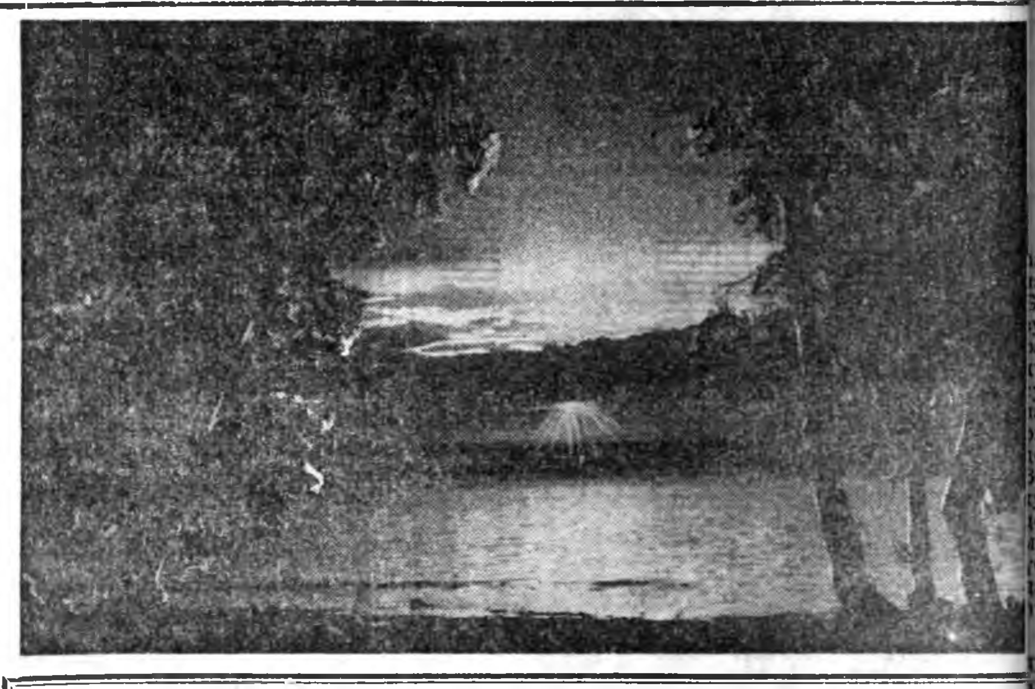
1.

Сэлгеэ талын
Сэсэгүүдэй һайхан
хангалаар
Сээжэ дүүрэн амилжа,
Сэнгүү энэ үглөөгүүр
Шэмээгүйхэн зогсоходош,
Зунай нугын
Зулгы далитай һэбшээхэн
Хадын хабшалһаа
Халижа ерээд һэмээхэн
Хасарыеш дайраха.
Эдирхэн хүүхэнэй
Энеэбхилһэн нюдэдые
Эрхэлүүлээд арилха.

2.

Байгал дээрэ бүрхэг.
Бараан хара үүлэд
Баруун тээгүүр
суглараад,
Бараалхаха гэһэндэл,
Байсануудта дүтэлөө.
Тииһээр байтар
Тэдээнэй забһараар
Үдэшын наран
Үлэ мэдэгхэн
шагаахадаа-
Алтан эршэ —
һуршануудаа
Адхажа эхилбэ.
«Буртагта наран оробо,
Бүрхэг үглөө
болохонь» —
Гээд хүнүүд
Гүбэр-шэбэр хөөрэлдэбэ.

П. ЯХНОВЕЦКИИН.
П. БУРМАКИНАЙ
фотоэтюдүүд.



ТААБАРИНУУД

Ан бэетэй,
Адууһан нэрэтэй
(Алаг дааган).

Алтан шаргал бэетэй,
Аляа шалиг аашатай,
Мэхэ гохо ехэтэй,
Мэшэгэнэһэн онигор
нюдэтэй,
Үргэн тала нютагтай,
Үндэр дободо хэбтэритэй.
(Үнэгэн).

Шабар гэрэй оройдо
Шабшар хүбүүн шобойно.
(Тарбаган).

Табхархан гэр соо
Табин сэрэг һууна.
(Зуруул).

Галай хажууда —
Галзуу хүбүүн.
(Хабшаг).

Айл бүри
Алсагар хүбүүн.
(Хабшаг).

Арбан хулгаишын
Абажа шадаагүйе,
Алсагар хүбүүн
Абаад гарашаба.
(Хабшагаар сог абаха).

Гал хоолтой
Галзуу хүбүүн
Тэгшэ болгодог
Тэрхэгэр бэетэй.
(Элюур).

Хайлааһан модоной
дүрбэн хуби,
Хайнаг сарай найман
хуби,
Хатуу түмэрэй хоёр хуби.
(Эмээл).

Шэн-шэн зугаатай,
Шэмхэхэ мяхагүй,
Хан-хан зугаатай,
Хараха нюдэгүй.
(Хонхо).

Орбоноойн басаган
Орой соорхой.
(Лонхо).

Арһан бүхээгтэй,
Арбагархан эдеэтэй,
Галгүй утаатай,
Гашуун үнэртэй.
(Утаариин нүхэн).

Галсанай хүүхэн
Ганса нюдэтэй,
Ганса хүлтэй.
(Зүүн).

Ууртай нохой
Утаһан гэнжэтэй.
(Зүүн, утаһан).

Үйһэн түйсэ
Үй түмэн нюдэтэй.
(Хурабша).

Малсаад мянган нюдэтэй,
Малаахай нэгэ нюдэтэй.
(Хурабша, зүүн).

Яб гэһэн бэетэй
Яра шархаг малгайтай.
(Хурабша).

Амагзайн арзагар нохой
Ама ехэтэйшье һаа,
залгиха хоолойгүй.
(Хайша).

Шоб шобхо
Шобойн басаган —
Тэр-тэр
Тэршэл тэршэлһээр,
Боод болотороо
Бодорхой таргалаа.
(Ээрсэгэй гол, нооһо ээрэхэ).

Хонхор соо
Хондообой бөөлөө.
(Сай нюдэхэ).

Хотоолой үбгэнэй
Хотониинь уйтахан,
Хонидынь олон,
Хусань мүргэдэг.
(Уур, мунса).

И. МАДАСОНОЙ
суглуулбариһаа.

УРДАНАЙ ДУУНУУД

Гурбан далантай
харгыгаар
Голыень барижа
хатаргааб,
Гурбан дабхар урагуудай
Мэндыень дуулахаяа
яраааб.
Дүрбэн дабхар харгыгаар
Дүтыень барижа
хатаргааб.
Дүрбэн дабхар урагуудай
Мэндыень дуулахаяа
яраааб.

***

Гурбан харгын байхада,
Голыень барижа ожорбот.
Гурбан тииргэнэй
байхада,
Мандаа ерэжэ зугаалнат.
Дүрбэн харгын байхада,
Дүтыень барижа ожорбот,
Дүрбэн тииргэнэй
байхада,
Мандаа ерэжэ зугаалнат.
Ангараар ожорһон
шубуунай
Аляархаад ябахань
һайхыема.
Айлда ерэһэн худануудай
Зугаалаад һууханы
һайхыема.
Уһаар ожорһон шубуунай
Урилдан ябахань
һайхыема.
Тииргэндэ ерэһэн
худануудай
Зугаалан һууханы
һайхыема.

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Сээлэй оёорһоо һэрээ
гаргаха.
Сээжын оёорһоо зугаа
гаргаха.
Хабарай тэнгэри
Хуратай бороотой.
Ехые хэлэнхаар,
Ехые үмхэг.
Газар дээрээ һуухадаа,
Гэдэһэ садхалан.
Үнэн хүндэ нүхэр олон,
Үрэтэ модондо намаа
олон.
Нэрэ абаха — үе наһан
соо,
Нэрээ хухарха нэгэ үдэр
соо.
Түрэһэн һайхан нютагһаа
Төөрихэ хэрэггүй.
Өөрын һайхан дайдые
Орхихо хэрэггүй.

И. АНДРОПОВ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 13.05— һүүлэй һонин. 13.10 —«Хүхюухэн нотонууд». Үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга (үнгэтэ). 13.25 —«Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 13.55 — «Советороной үхибүүд». «Сердце в подарок» —телевизионно документальна фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ). Туркмениин ССР-эй габьяата багша Т. Аннакулиева оролто үгэ хэлэхэ. 14.55 —«Правда» газетын политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Жуков телевизор харагшадай асуудалнуудта харюусана. 15.35 —Дж. Россини. «Золушка»— Миланай «Ла Скала» театрай табиһан оперо (үнгэтэ). 17.20—17.30 — Забһарлалга. 17.30 —«Золушка» оперын үргэлжэлэл. 18.25 —Уран гоёор уншалга. Э. Хемингуэйн «Океандахи аралнууд». Уран зохёолшын түрэһөөр 75 жэлэй ойдо зорюулагдаһан. 19.00 —«Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30— Бүмбэгөөр уһан дээрэ наадаха уласхоорондын мүрысөөн. СССР—США. Киевһээ дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 19.55—Телевизор харагшадай бэшэгүүдээр зохёогдоһон хүгжэмтэ программа. 20.15 —«Игрок» — уран һайханай фильм (үнгэтэ). 22.00 —«Советскэ Союз тухай гадаадын айлшадай һанамжа». 22.15—«Залуу дуушад». Залуу дуушадай бүхэсоюзна конкурс —Томско зоно. 2-дохи тур. 23.50—24.00 —Забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 15.35—«На диком бреге» —уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 16.50 —Эстрадын концерт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-04520. Заказ № 004